

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF AAN DE TONGERSESTEENWEG TE HOESELT (PROVINCIE LIMBURG)

VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 673

Rapport opgemaakt door: Julie Hagen, Gabriella Kaszas, Evelien Dirix & Sander Pelsmaekers

Kontichsesteenweg 38
2630, Aartselaar

Augustus-november
2018

Dossiernr. 23717

Code OE: 2018C79

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief aan de Tongersesteenweg te Hoeselt (provincie Limburg)

Auteur

Julie Hagen, Gabriella Kaszas, Evelien Dirix & Sander Pelsmaekers

Projectnummer

- 23717 (intern)
- 2018C79 (Agentschap Onroerend Erfgoed)

Plaats en datum

Aartselaar, augustus-november 2018

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 673

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
Versie	Datum	Status
V1	19 Juli 2018	Interne draft
V2	30 Juli 2018	Externe draft
V3	30 Juli 2018	Definitieve versie
V4	14 november 2018	Definitieve versie na weigering

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Anouk Van der Kelen
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Anouk Van der Kelen
General Director	Patrick Hambach

INHOUD

DEEL 1	Verslag van Resultaten	7
1	Inleiding	7
1.1	Thesaurus	7
1.2	Administratieve gegevens	7
1.3	Doel van het onderzoek	8
1.4	Aanleiding van het onderzoek	8
1.5	Afbakening onderzoeksgebied	8
1.6	Onderzoeksstrategie	10
2	Aard van de bedreiging	11
2.1	Huidige situatie	11
2.2	Toekomstige situatie	13
2.3	Conclusie	15
3	Assessmentrapport: landschappelijke analyse	18
3.1	Topografische situering	18
3.2	Bodemkundige situering	23
4	Assessmentrapport: archeologische voorkennis	27
4.1	Historisch kader	27
4.2	Inventarissen onroerend erfgoed	28
4.3	Historische cartografische bronnen	39
4.4	Recente landschapsveranderingen	43
5	Besluit	45
5.1	Interpretatie en datering	45
5.2	Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering	46
6	Kwaliteitscontrole en ondertekening	47
7	Bibliografie	48

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Luchtfoto (1:1500) (grootschalige winteropnamen, kleur, 2013-2015) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt, 2018).	9
Figuur 2: GRB (1:1500) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt, 2018).	9
Figuur 3: Kadasterkaart (1:1500) met weergave van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Cadgis 2018).	10
Figuur 4: Orthofoto (1:1100) (grootschalige winteropname, kleur, 2017) met weergave van de bestaande toestand. (Bron: Geopunt, 2018).	11
Figuur 5: Bestaande situatie van het onderzoeksgebied. (Bron: Opdrachtgever, 2018).	12
Figuur 6: Visualisatie van de verwachte ophoging ter hoogte van de voorziene gebouwen. (Bron: Opdrachtgever 2018).	13
Figuur 7: Vooraanzicht van de gebouwen A (links) en B (rechts). (Bron: Opdrachtgever 2018).	14
Figuur 8: Doorsnede van bufferbekkens 1 en 2. (Bron: Opdrachtgever 2018).	15
Figuur 9: Toekomstige situatie van het onderzoeksgebied. (Bron: Opdrachtgever, 2018).	16
Figuur 10: Toekomstige situatie met het plan van de opdrachtgever. (Bron: Opdrachtgever, 2018).	16
Figuur 11: Toekomstige situatie van het onderzoeksgebied. (Bron: Opdrachtgever, 2018).	17
Figuur 12: Topografische kaart (1:4000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: NGI, 2018).	18
Figuur 13: DHM(vII) (1m) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: NGI, 2018).	19
Figuur 14: DHM (ingezoomd) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: NGI, 2018).	20
Figuur 15: Orthofoto met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw) en hoogteprofielen (geel). (Bron: Geopunt, 2018).	20
Figuur 16: Hoogteprofiel west - oost (bron: Geopunt, 2018)	21
Figuur 17: Hoogteprofiel noord – zuid (bron: Geopunt, 2018)	21
Figuur 18: Hillshade kaart (1:2000) met het onderzoeksgebied (blauw) (bron: Geopunt, 2018)	21
Figuur 19: DMH met overzicht van verscheidene waterlopen in nabije omgeving van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: NGI en Geopunt, 2018)	22
Figuur 20: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:6000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw) (bron: Geopunt, 2018)	23
Figuur 21: Quartairgeologisch sequentie ter hoogte van het onderzoeksgebied. (Bron: Geopunt, 2018).	24
Figuur 22: Gedigitaliseerde quartairgeologische kaart (1:10.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied. (Bron: Geopunt, 2018)	24
Figuur 23: Gedigitaliseerde tertiairgeologische kaart (1:1000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt, 2018)	25
Figuur 24: Bodemerosiekaart (1:9000) met aanduiding van het onderzoeksgebied. (Bron: Geopunt, 2018).	26
Figuur 25: Bodembedekkingskaart (1:7000) met aanduiding van het onderzoeksgebied. (Bron: Geopunt, 2018).	26
Figuur 26: Tabel met geraadpleegde bronnen.	27
Figuur 27: Overzicht van alle meldingen uit de Inventaris Onroerend Erfgoed rondom het onderzoeksgebied. (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2018)	28

Figuur 28: Tabel met de locatie van het bouwkundig erfgoed in de omgeving.	29
Figuur 29: Weergave van de molenaarswoning aan de Demer. (Bron: Geoportaal, 2018).	30
Figuur 30: Weergave van de Lindekapel aan de Lindekapelstraat. (Bron: Geoportaal, 2018). ..	31
Figuur 31: Kalkstenen wegkruis ter ere van Ghysbrecht Pauwels de Jonge. (Bron: Geoportaal, 2018).	32
Figuur 32: De motte met gracht daterende uit de 14de eeuw. (Bron: Geoportaal, 2018).	32
Figuur 33: Parochiekerk Sint-Stephanus in het centrum van Hoeselt. (Bron: Geoportaal, 2018).	33
Figuur 34: Weergave van Kasteel Burghof. (Bron: Geoportaal, 2018).....	34
Figuur 35: Weergave van de gesloten hoeve aan de Hulstraat te Hoeselt. (Bron: Geoportaal, 2018).	34
Figuur 36: Weergave van alle beschermde stads- en dorpsgezichten rondom het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2018).	35
Figuur 37: Beschermde stadsgezichten.	35
Figuur 38: Alle CAI-meldingen binnen een straal van 1000 m rondom het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2018).	36
Figuur 39: overzichtstabel CAI.	38
Figuur 40: Fricxkaart (1:30000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt, 2018).	39
Figuur 41: Ferrariskaart (1:10000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt, 2018).	40
Figuur 42: Atlas der Buurtwegen (1:7000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt, 2018).	41
Figuur 43: Vandermaelenkaart (1:7000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw) (bron: Geopunt, 2018)	42
Figuur 44: Kleinschalige orthofotomozaïek (1:5000) uit 1971 met weergave van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt, 2018).....	43
Figuur 45: Kleinschalige orthofotomozaïek (1:5000) uit 1991 met weergave van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt, 2018).....	44
Figuur 46: Grootschalige orthofotomozaïek uit 2015 met weergave van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt, 2018).	44

DEEL 1 VERSLAG VAN RESULTATEN

---

1 INLEIDING

1.1 THESAURUS

Bureauonderzoek, Hoeselt, Tongersesteenweg, verkaveling, steentijd, Romeinse Tijd, middeleeuwen, Nieuwe Tijd, proefsleuven

1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode: 23717	Onroerend Erfgoed: 2018C79
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO nv
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres onderzoeksgebied	
- Straat + nr.:	Tongersesteenweg 58b
- Postcode:	3730
- Fusiegemeente:	Hoeselt
- Land:	België
Lambertcoördinaten 1972 (EPSG:31370)	NW: 237 233,16m – 166 800,98m NO: 237 283,94m – 166 839,54m ZW: 237 302,28m – 166 692,75m ZO; 237 349,97m – 166 735,79m
Kadaster	
- Gemeente:	Hoeselt
- Afdeling:	1
- Sectie:	F
- Percelen:	73032F0123/00H000 73032F0126/00B000 73032F0128/00E000 73032F0132/00H000 73032F0132/00B000
Oppervlakte	ca. 6.700 m ²
Onderzoekstermijn	Augustus-november 2018
Thesaurus	Bureauonderzoek, Hoeselt, Tongersesteenweg, verkaveling, steentijd, Romeinse Tijd, middeleeuwen, Nieuwe Tijd

1.3 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het doel van de archeologienota is nagaan in welke mate het archeologisch archief, dat potentieel aanwezig is op een terrein, wordt bedreigd door een nakende ingreep in de bodem. Het onderzoek heeft drie objectieven. Ten eerste wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van de site. Daarnaast wordt nagegaan welke bewaring we kunnen verwachten van deze archeologische resten. Ten derde wordt nagegaan wat de impact van de geplande ingreep in de bodem zal zijn op deze resten.

De gegevens voor deze analyse komen uit bestaande en ontsloten landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten in combinatie met de plannen geleverd door de opdrachtgever. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal een advies worden geformuleerd voor eventueel archeologisch vervolgonderzoek; in situ bewaring of vrijgave van het terrein.

1.4 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

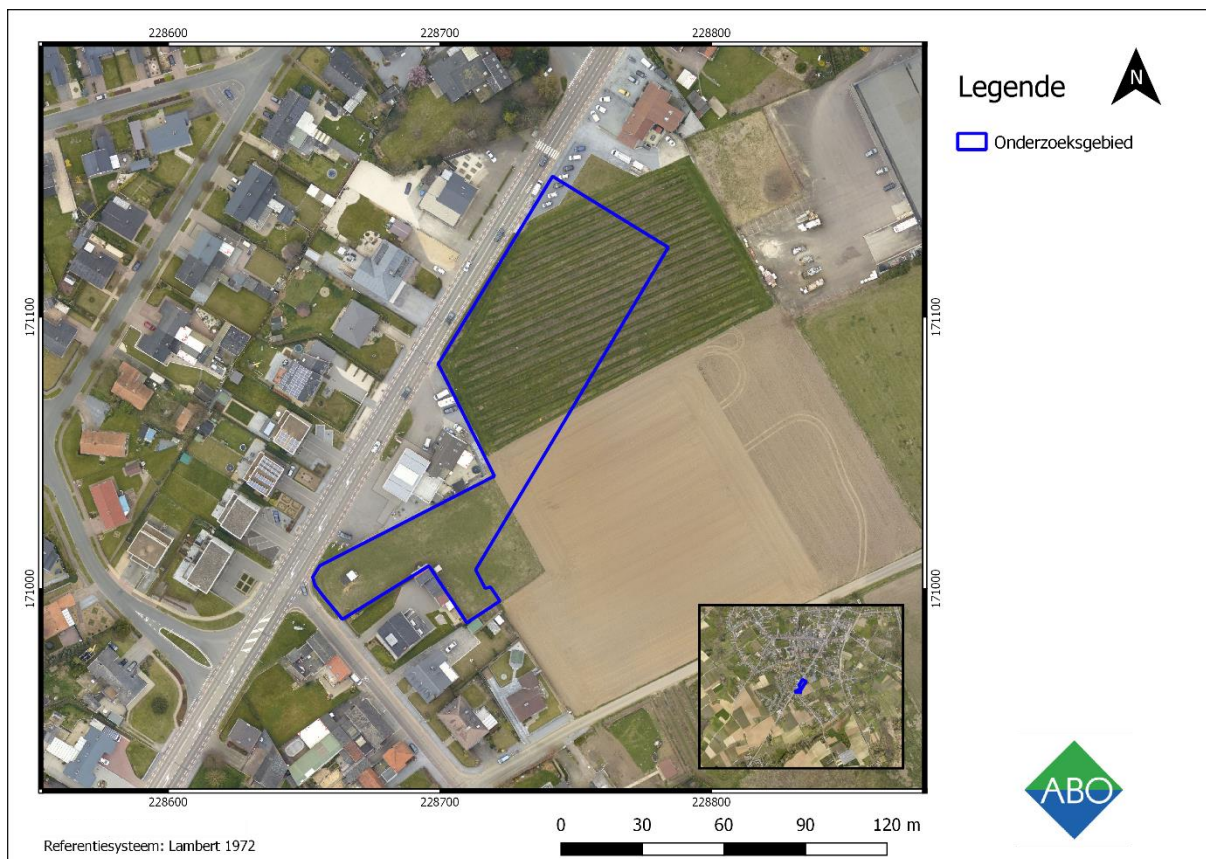
De beoogde werkzaamheden om twee gebouwen met winkelruimtes, bovenliggende appartementen en bijbehorende parkeerplaatsen te realiseren worden beschouwd als een ingreep in de bodem. Het onderzoeksgebied is noch in een zone waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt noch in een archeologische zone gelegen. Doordat het onderzoeksgebied (oppervlakte 6.700 m²) zich gedeeltelijk bevindt in woongebied, de oppervlakte de 3.000 m² overschrijdt en de bodemingreep de 1.000 m² overschrijdt, moet er in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet, voorafgaand aan het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1 Onroerend Erfgoeddecreet).

1.5 AFBAKENING ONDERZOEKSGBIED

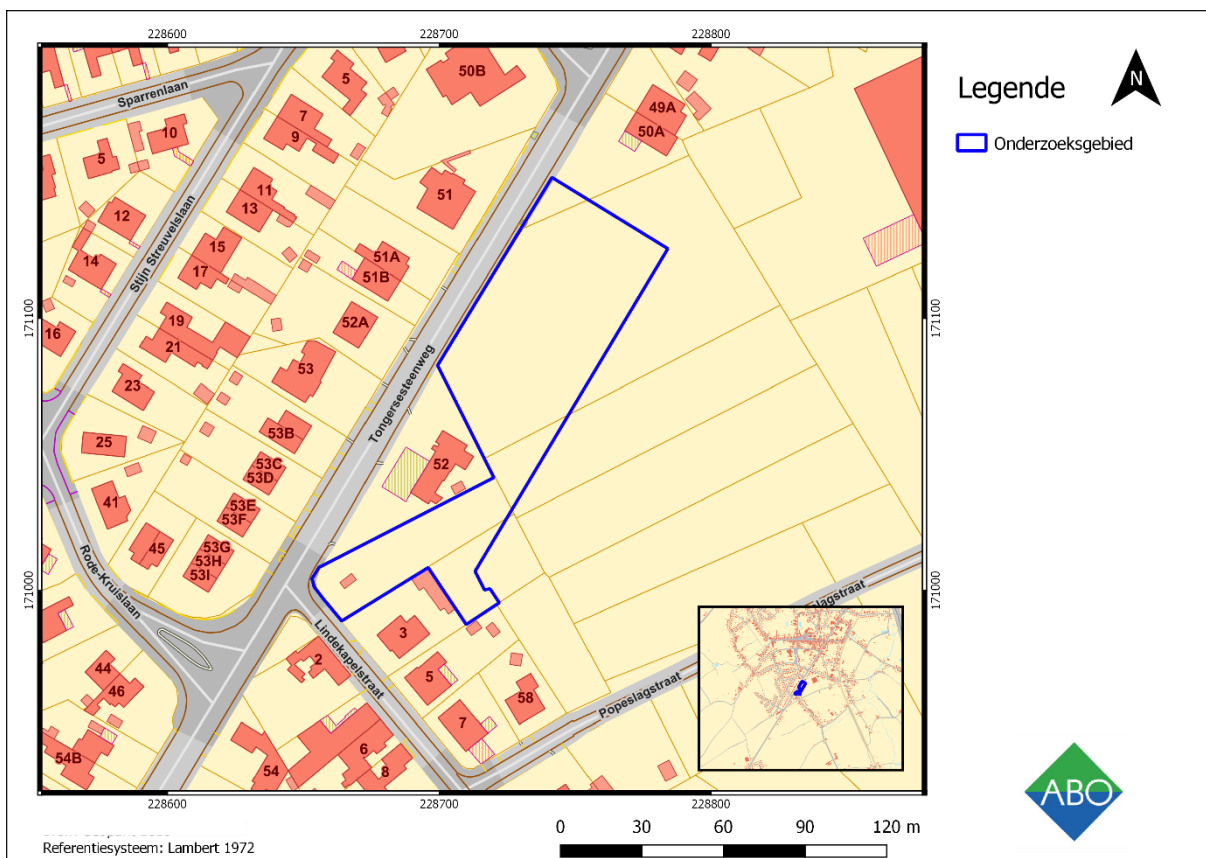
Het onderzoeksgebied is gelegen aan de Tongersesteenweg 58b te Hoeselt in de provincie Limburg. Het gebied waar de werkzaamheden plaatsvinden heeft een totale oppervlakte van 6.700 m² en beslaat een deel van de volgende percelen: 73032F0123/00H000 (deels), 73032F0126/00B000 (deels), 73032F0128/00E000 (deels), 73032F0132/00H000 (bijna volledig), 73032F0132/00B000 (deels). De omgeving van het onderzoeksgebied wordt voornamelijk gekenmerkt door bebouwing, gezien de ligging nabij het centrum van Hoeselt. De percelen zijn op dit moment nog in gebruik als boomgaard, grasveld of akkerland. Meteen naar het westen is een tankstation gelegen.

Het onderzoeksgebied betreft in deze archeologienota dus niet de volledige vijf percelen, maar wel de zone waar de werkzaamheden plaats zullen vinden (vergunningzone); met een oppervlakte van 6.700 m².

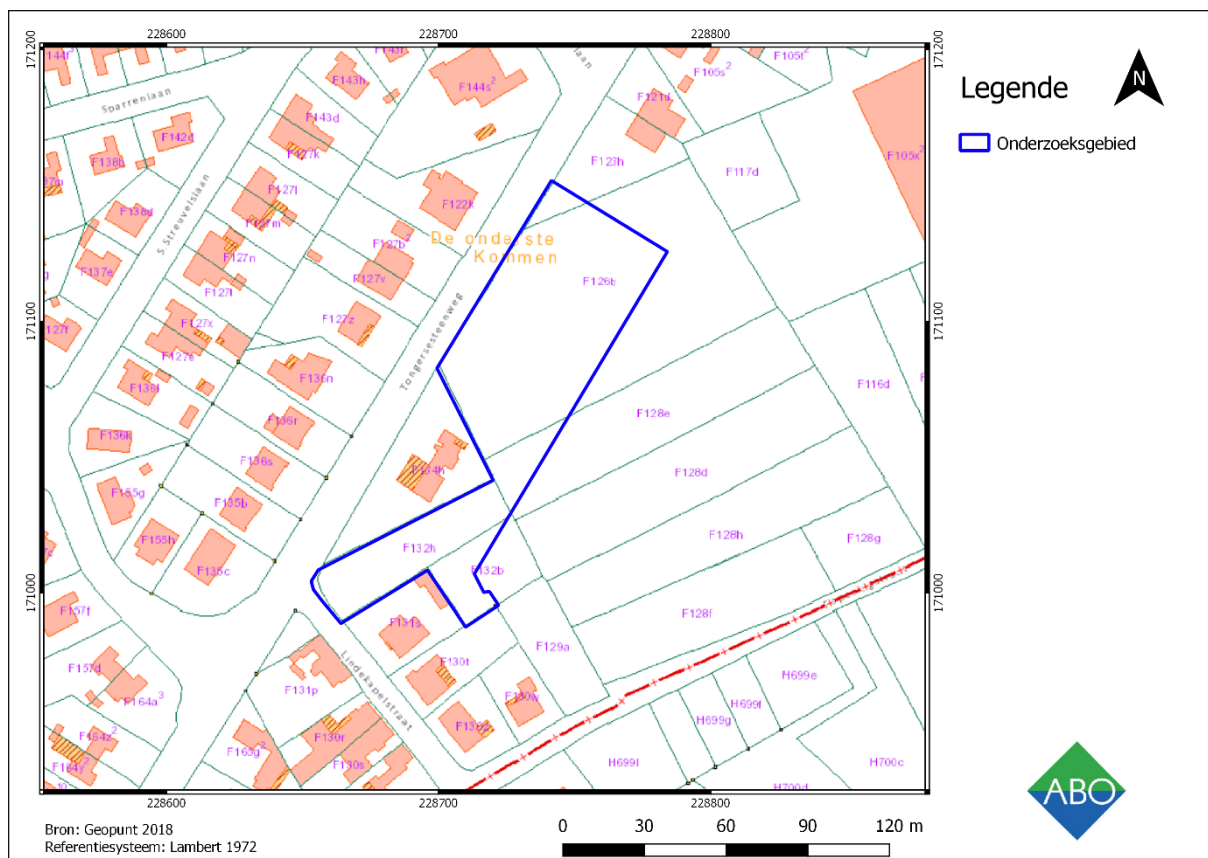

Figuur 1: Luchtfoto (1:1500) (grootschalige winteropnamen, kleur, 2013-2015) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt, 2018).

Figuur 2: GRB (1:1500) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt, 2018).

Figuur 3: Kadasterkaart (1:1500) met weergave van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Cadgis 2018).

1.6 ONDERZOEKSSTRATEGIE

Volgende twee stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

1. Een analyse van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het onderzoeksgebied in een breder landschappelijk kader (hfdst. 3). Hiertoe werd zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.
2. Een analyse van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geven inzicht in het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied (hfdst 4). Hierbij werden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

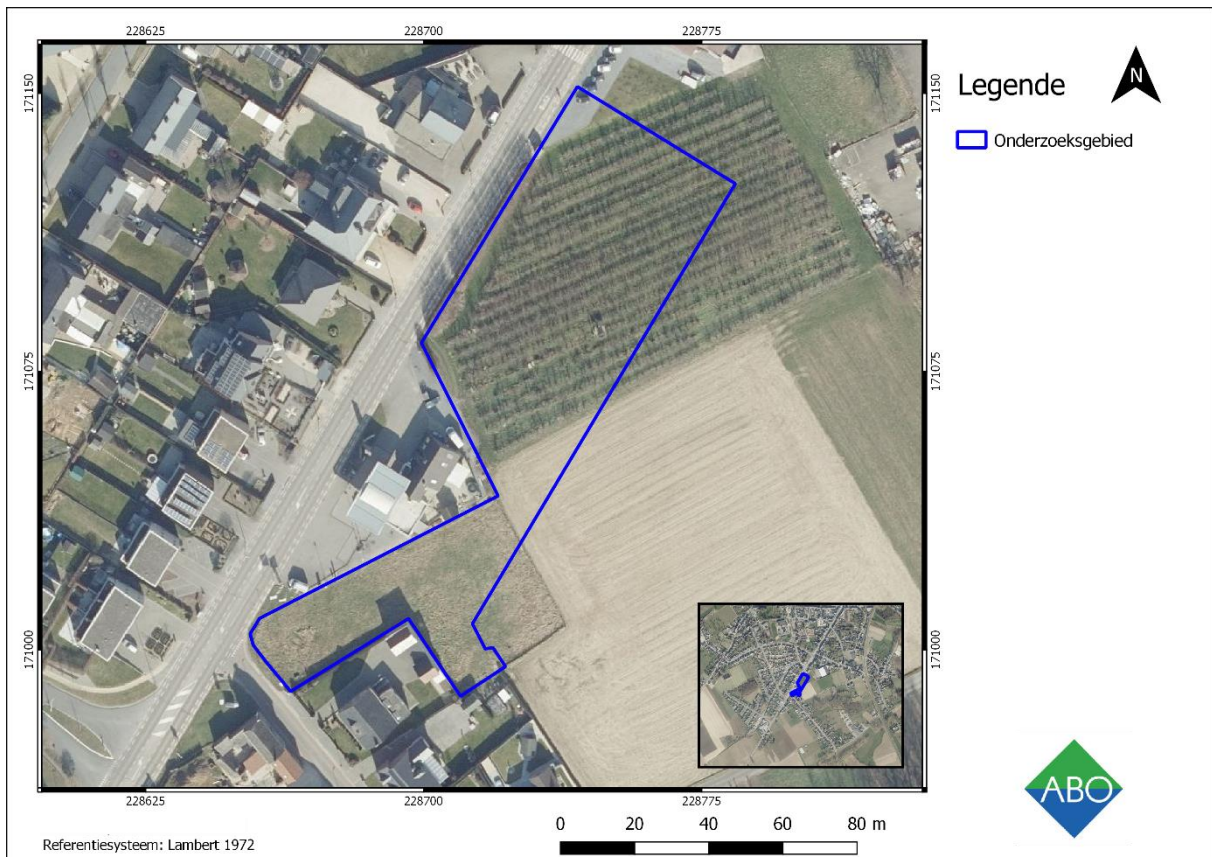
Het archeologisch verwachtingsprofiel wordt vervolgens geconfronteerd met de aard van de geplande werken teneinde de impact van deze werken te bepalen en een advies te formuleren.

2 AARD VAN DE BEDREIGING

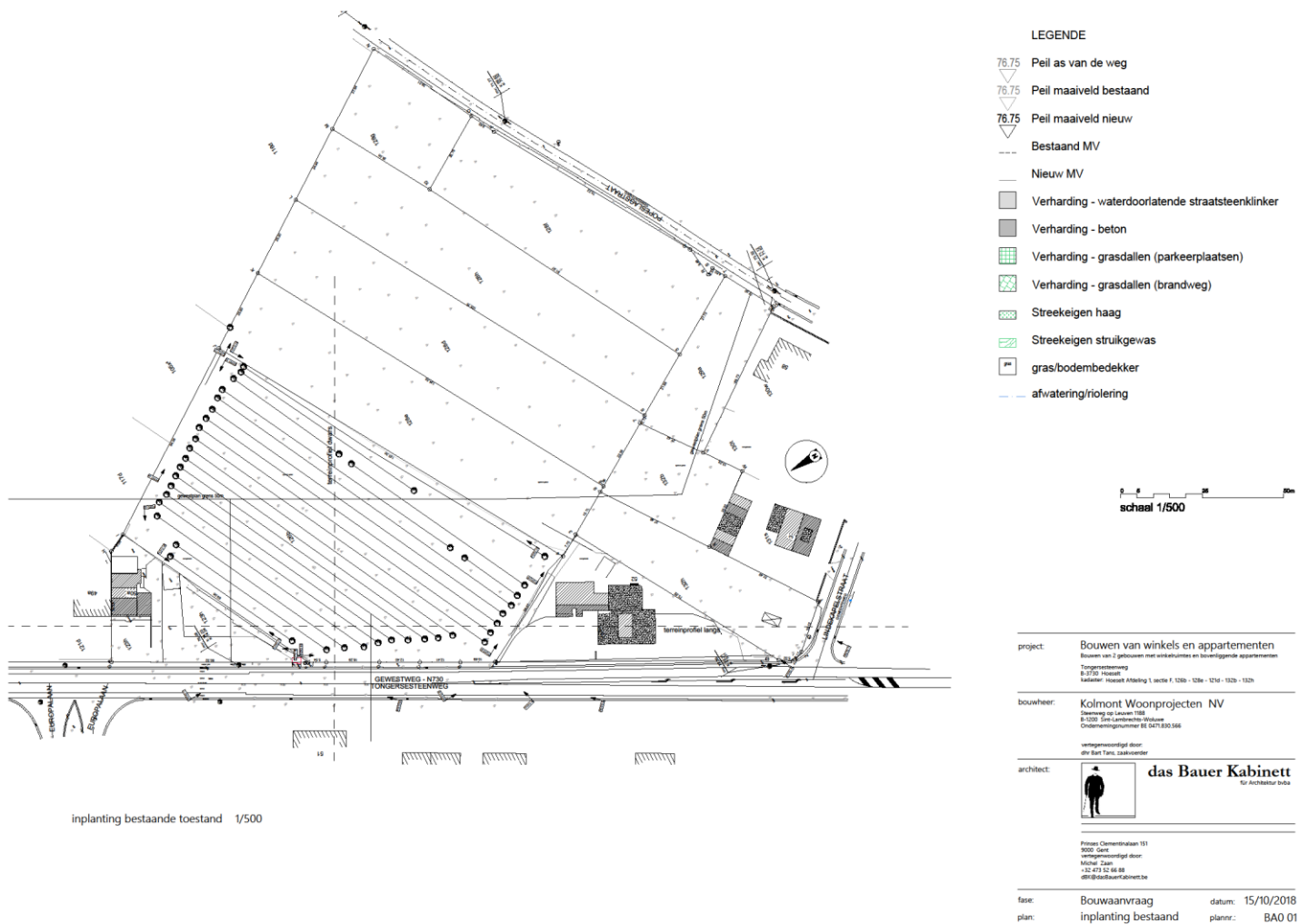
2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het onderzoeksgebied is gelegen aan de Tongersesteenweg 58b, ter hoogte van de volgende percelen: 73032F0123/00H000 (deels), 73032F0126/00B000 (deels), 73032F0128/00E000 (deels), 73032F0132/00H000 (bijna volledig), 73032F0132/00B000 (deels). De totale oppervlakte van het onderzoeksgebied is ca. 6.700 m².

Op dit moment zijn de percelen in gebruik als boomgaard of akkerland. Het terrein wordt verder afgebakend door landbouwgrond (zuiden), een tankstation (westen), een woning (noorden) en een bedrijventerrein (noordoosten). Nergens op het onderzoeksgebied bevindt zich bebouwing.

Figuur 4: Orthofoto (1:1100) (grootschalige winteropname, kleur, 2017) met weergave van de bestaande toestand. (Bron: Geopunt, 2018).

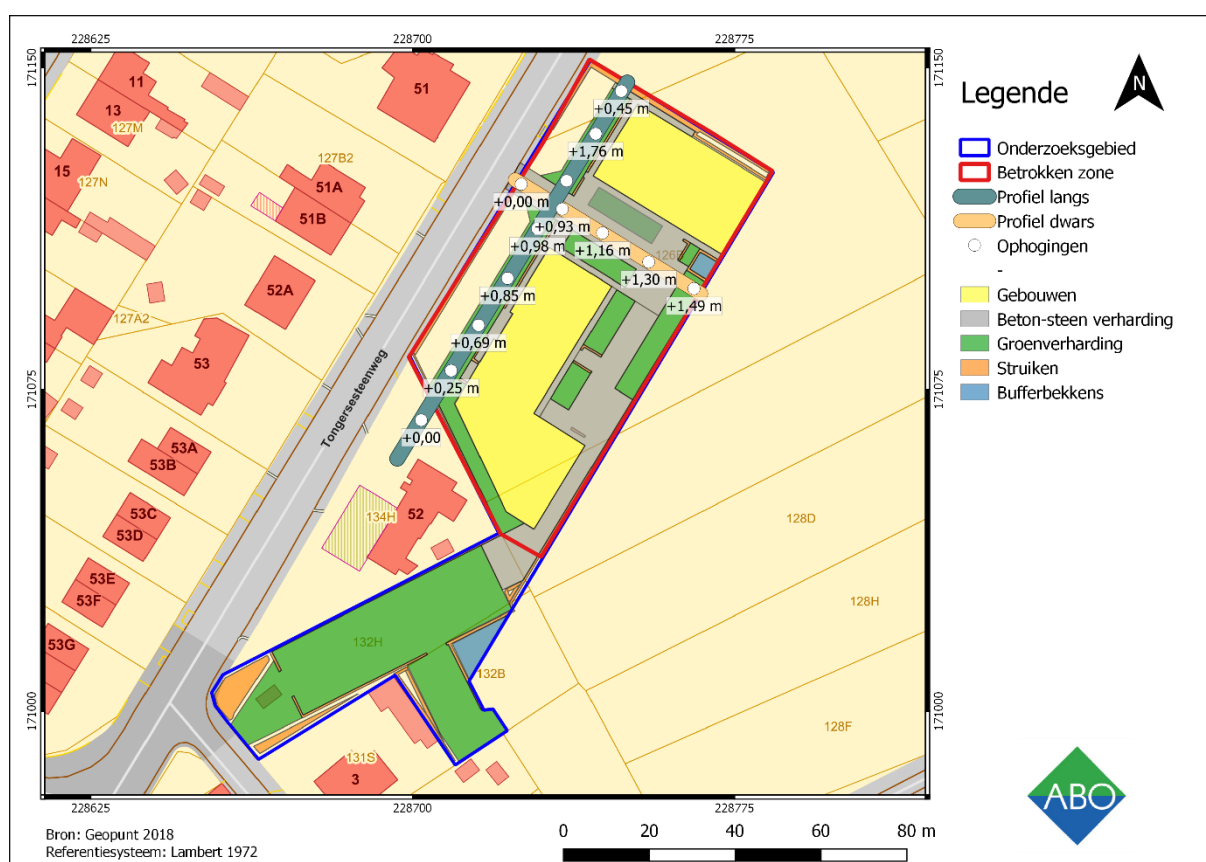

Figuur 5: Bestaande situatie van het onderzoeksgebied. (Bron: Oprachtgever, 2018).

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

Op het onderzoeksgebied worden twee winkelpanden met bovenliggende appartementen gerealiseerd. Deze gebouwen krijgen omliggende parkeerplaatsen en twee bufferbekkens voor de afvoer van water. De parkeerplaatsen worden voorzien op een verharding van grasdallen, terwijl er ook een deel verharding in beton en waterdoorlatende straatsteenklinker wordt gepland. De overige grond zal uit grasland en streekeigen hagen of struiken bestaan.

Vooraleer de werken beginnen, zal het noordoostelijk stuk van het onderzoeksgebied opgehoogd worden om de twee toekomstige gebouwen te accommoderen. Het gaat hier om ongeveer 4.000 m² van de totale 6.700 m². Over een totale lengte van ongeveer 100 meter komt er een niveauverschil tussen 0 meter en 1,76 meter boven het oorspronkelijke maaiveld. In de breedte zal er een hoogteverschil voorzien worden tussen 0 meter en 1,49 meter boven het oorspronkelijke maaiveld. Dit is gevisualiseerd op onderstaande figuur.

Figuur 6: Visualisatie van de verwachte ophoging ter hoogte van de voorziene gebouwen. (Bron: Opdrachtgever 2018).

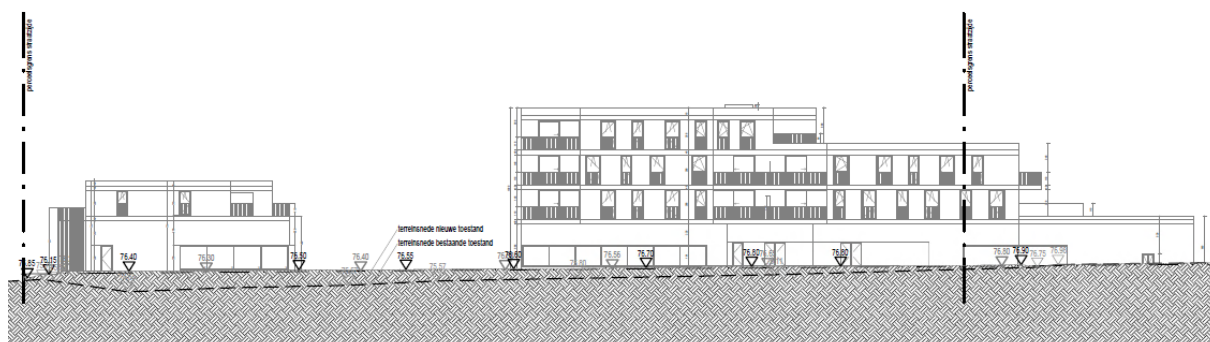
Deze ophoging vereist natuurlijk dat het terrein eerst deels genivelleerd wordt en dus betreden zal worden door zware machines. Deze ingrepen, alsook de ophoging zelf, kunnen voor verstoring en compactie van de bodem zorgen. Dit is nefast voor de bewaring van het eventueel aanwezige archeologische erfgoed in de bodem. Voor de zone ter hoogte van de twee gebouwen wordt dan ook best rekening gehouden met een vrij uitgebreide verstoring over het hele gebied (rode zone op Figuur 6).

De overige werken worden ook in detail besproken.

2.2.1 GEBOUWEN

Er worden twee losstaande gebouwen gerealiseerd. Gebouw A is gelegen op het noordelijk perceel 73032F0126/00B000 en heeft een totale oppervlakte van ca. 699,60 m². De funderingsplaat van deze structuur zal ongeveer 0,50 meter dik zijn. Verder worden er 37 paalfunderingen voorzien met een diepte van ca. 9,00 m-Mv en een doorsnede van ca. 0,50 meter. Dit maakt een totale paaloppervlakte van ongeveer 7,00 m² op een totale gebouwoppervlakte van 699,60 m². Omgerekend zal 1% van de oppervlakte verstoord worden door deze palen.

Gebouw B is gelegen op percelen 73032F0126/00B000 en 73032F0128/00E000, met een totale oppervlakte van 1.273,00 m². De funderingsplaat van deze structuur zal ook hier ongeveer 0,50 meter dik zijn. De 56 voorziene paalfunderingen hebben een gelijkaardige omvang en diepte als bij gebouw A. De totale oppervlakte van de palen bedraagt hier 11,00 m². Omgerekend zal 1% van de oppervlakte verstoord worden door deze palen.

Figuur 7: Vooraanzicht van de gebouwen A (links) en B (rechts). (Bron: Opdrachtgever 2018).

2.2.2 BETON- EN STRAATSTEENVERHARDING

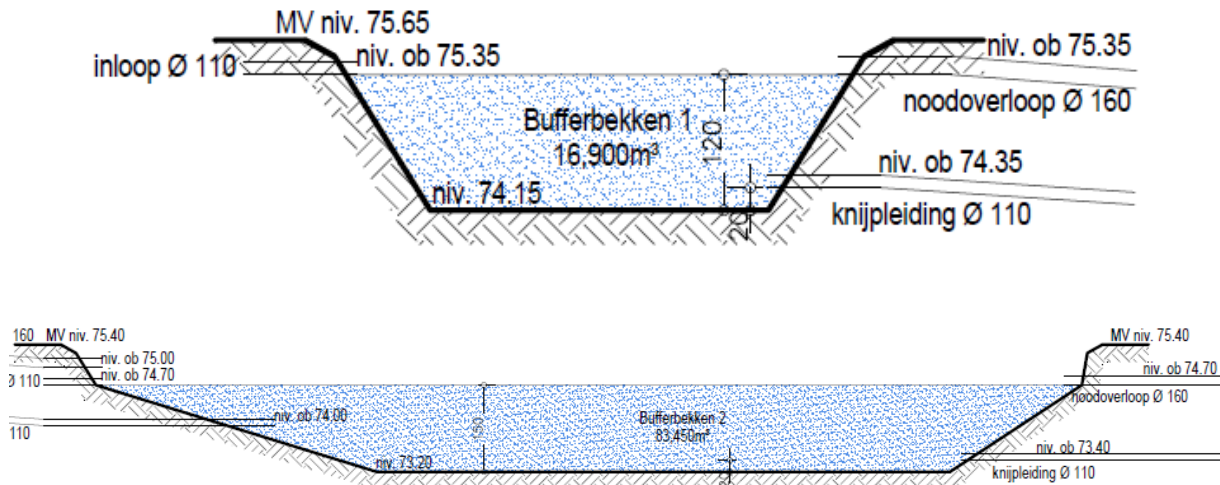
Rondom de gebouwen wordt een verharding uit waterdoorlatende straatsteen en beton voorzien. Deze heeft een totale oppervlakte van 1.368,00 m². Deze verharding wordt ook gekozen voor zeven parkeerplaatsen voor andersvaliden en twee fietsenstallingen. De verwachte verstoringdiepte komt hier op 0,80 m-Mv voor de fundering.

2.2.3 GRASDALLEN

De brandweg en overige 93 parkeerplaatsen worden voorzien met een verharding uit grasdallen. Dit zal een totale oppervlakte van 2.341,00 m² beslaan. Deze grasdallen krijgen een gelijkaardige fundering als de stenen, waardoor ook hier de verstoringdiepte op 0,80 m-Mv komt.

2.2.4 BUFFERBEKKENS

Nabij de twee gebouwen worden twee bufferbekkens voorzien van ca. 17,00 en 83,00 m². Het eerste – en kleinste – bufferbekken zal uitgegraven worden tot een diepte van 1,20 m-Mv. Het grotere bufferbekken wordt iets dieper uitgegraven tot 1,50 m-Mv.

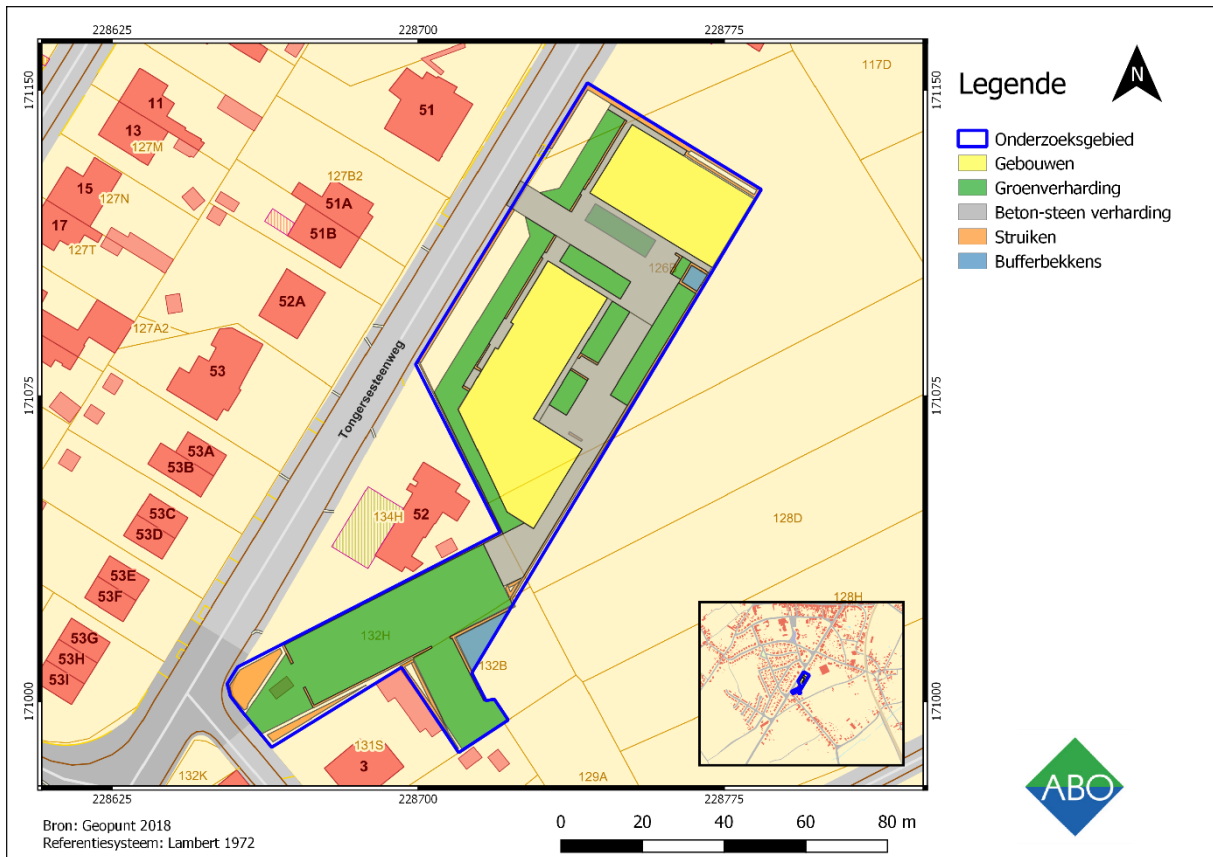
Figuur 8: Doorsnede van bufferbekkens 1 en 2. (Bron: Opdrachtgever 2018).

2.2.5 STRUIKEN EN GRAS

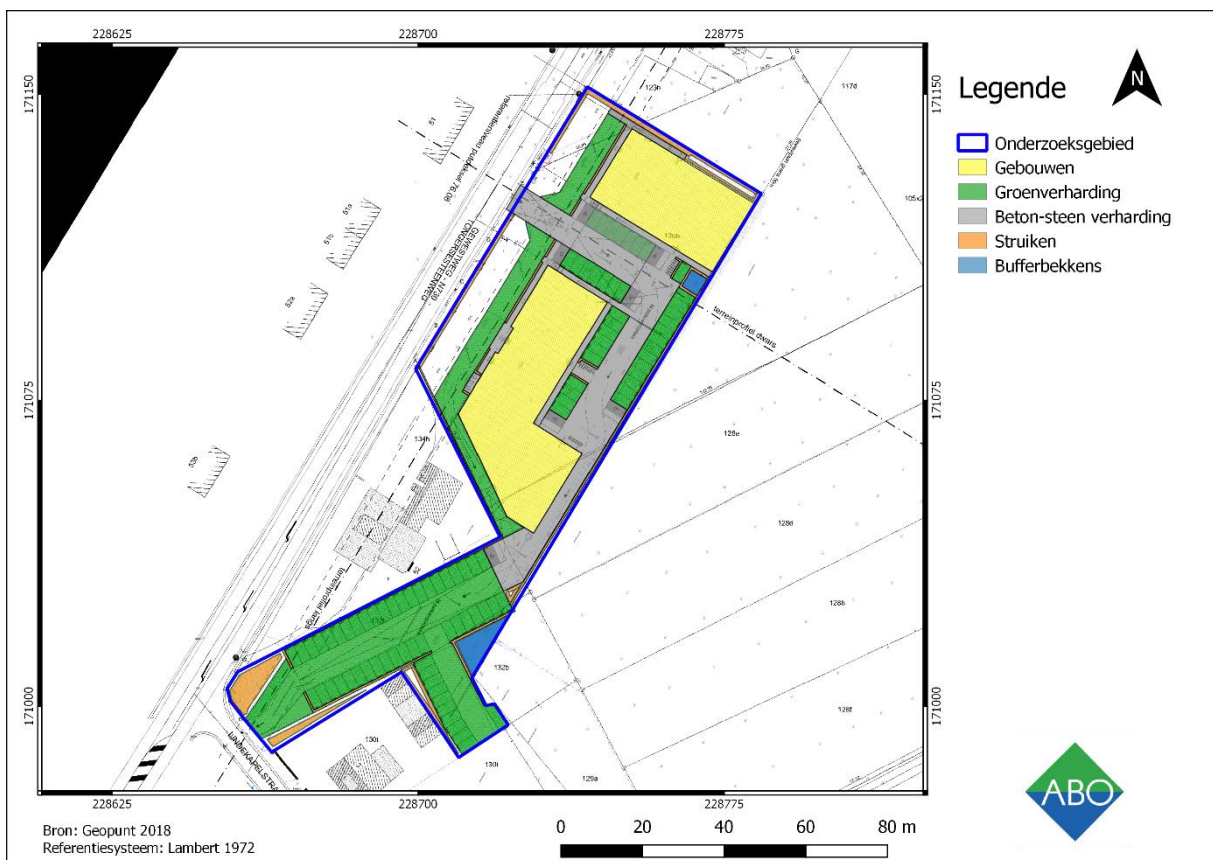
De overige 918 m² zal dienen als zone voor gazon en struikgewas. Hier wordt een algemene verstoring verwacht voor de nivellering of ophoging van de grond en de machines die hier zullen rijden.

2.3 CONCLUSIE

Over bijna het hele terrein worden verstoringen van het bodemarchief verwacht. De zone ter hoogte van de gebouwen wordt opgehoogd, waardoor er verstoring en compactie zal optreden. Dit is zeer nefast voor het eventueel aanwezige archeologische erfgoed. De funderingsplaat van de gebouwen zal ook 0,50 meter dik zijn en dus (door de verwachte ophoging) niet overal in de originele bodem gaan (maar wel in het opgehoogde pakket). De paalfunderingen beslaan slechts 1% van de gebouwoppervlakte en zijn dus niet erg bedreigend voor het bodemarchief, ondanks een diepte van 9,00 m-Mv. Voor de overige verhardingen rondom de gebouwen wordt een verstoringdiepte van 0,80 m-Mv verwacht. Ondanks dat het gebied in gebruik was als landbouwzone met een verstoring van de toplaag als gevolg, is de geplande verstoringdiepte van 0,80 meter zeker genoeg om archeologisch interessante lagen aan te snijden. De bufferbekkens bereiken ook een diepte van respectievelijk 1,20 en 1,50 m-Mv.

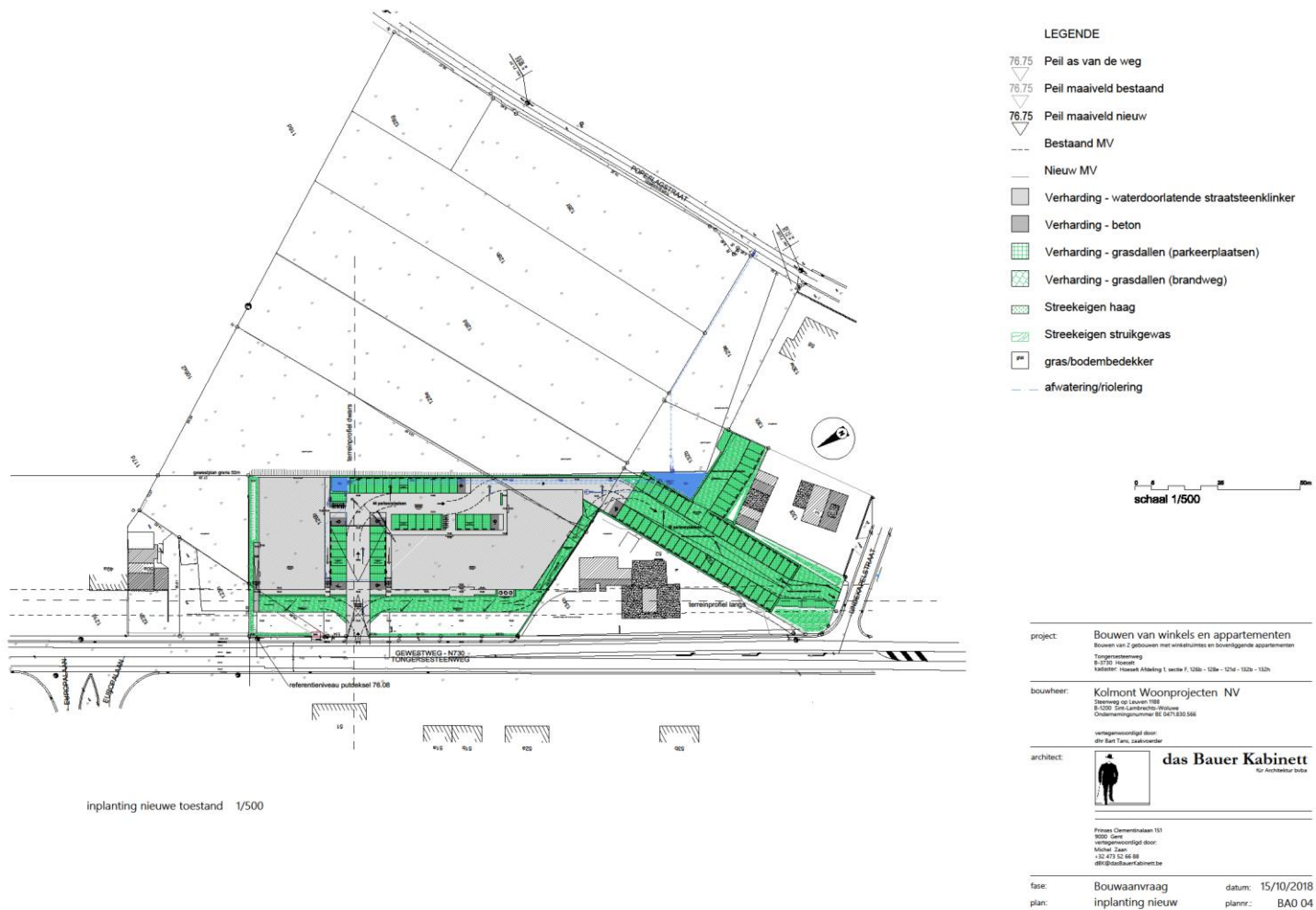

Figuur 9: Toekomstige situatie van het onderzoeksgebied. (Bron: Opdrachtgever, 2018)

Figuur 10: Toekomstige situatie met het plan van de opdrachtgever. (Bron: Opdrachtgever, 2018).

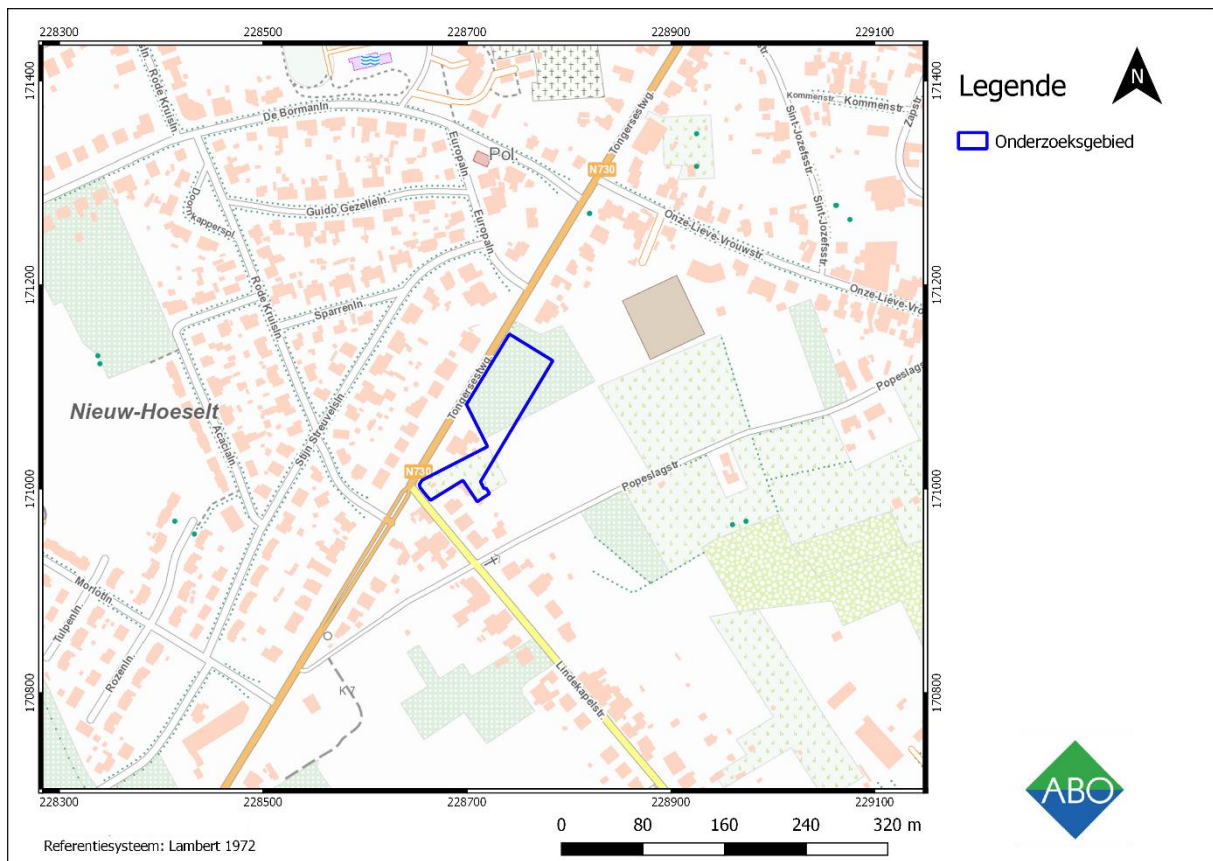
Figuur 11: Toekomstige situatie van het onderzoeksgebied. (Bron: Oprachtgever, 2018).

3 ASSESSMENTRAPPORT: LANDSCAPPELIJKE ANALYSE

3.1 TOPOGRAFISCHE SITUERING

3.1.1 TOPOGRAFIE

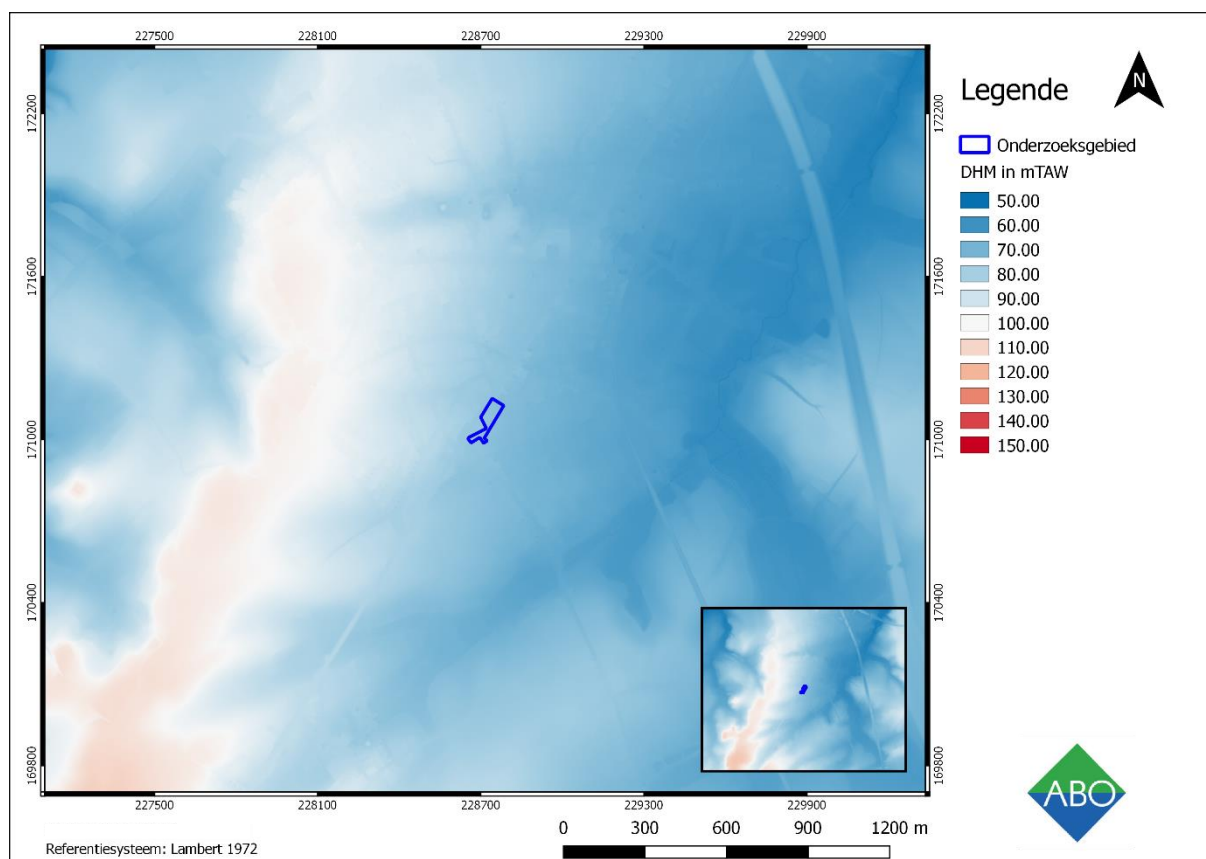
Het onderzoeksgebied is gelegen aan de Tongersesteenweg en wordt verder omringd door de Popeslagstraat, O.-L.-Vrouwstraat en de Lindekapelstraat. Topografisch bevindt het onderzoeksgebied zich op het Haspengouws plateau in het zuiden van de Belgische provincie Limburg. Het plateau valt voor een groot deel samen met de streek Droog Haspengouw, die gekenmerkt wordt door vruchtbare leembodems bovenop krijt- of mergellagen. Men treft er veel landbouw aan op grote schaal. Het plateau ligt op een hoogte tussen 50 en 200 meter boven de zeespiegel en wordt gekenmerkt door het glooiende landschap en de aanwezigheid van bronnen en waterlopen, zoals de Wermbeek (zuidoosten), de Winterbeek (westen) en de Demer (oosten).

Figuur 12: Topografische kaart (1:4000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: NGI, 2018).

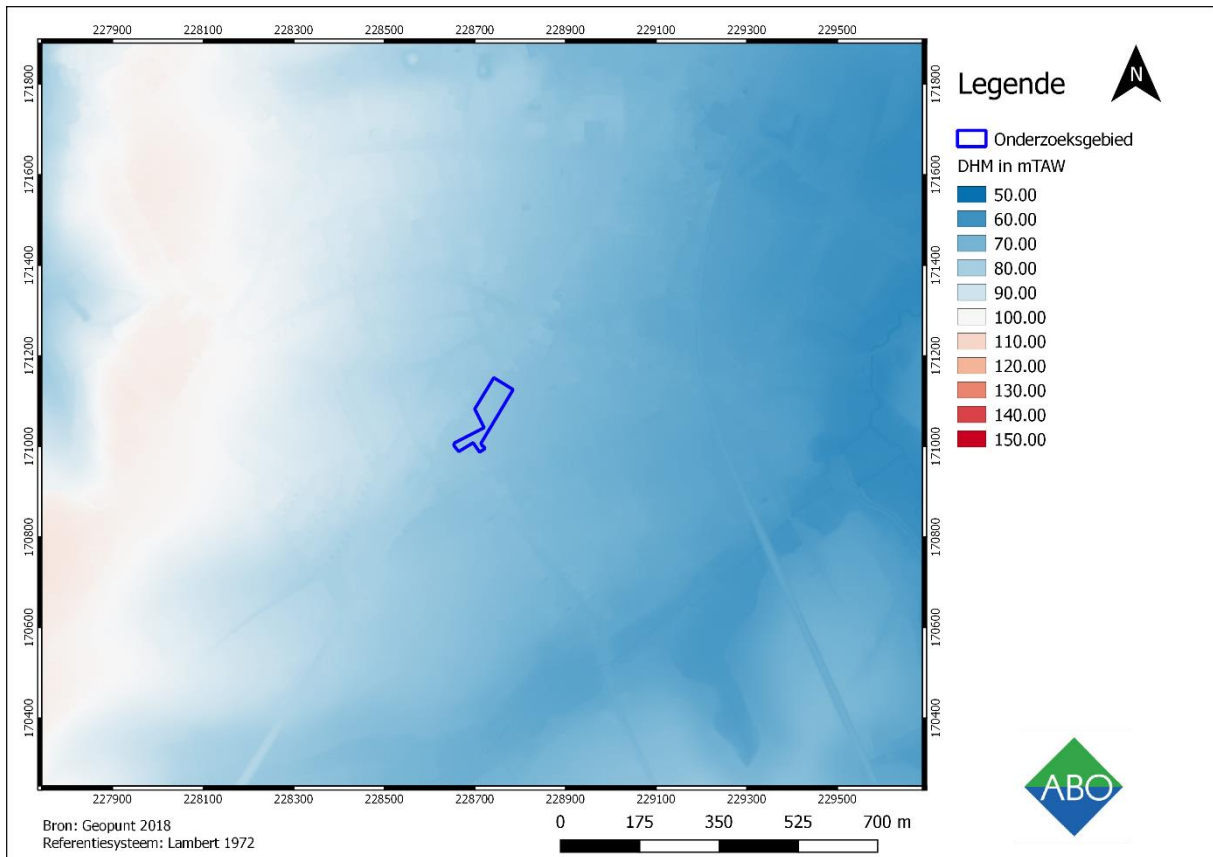
3.1.2 HOOGTEVERLOOP

De regio wordt gekenmerkt door een golvend reliëf met duidelijk hoger en lager gelegen gebieden. De DHM-kaart toont dat het onderzoeksgebied grotendeels in een lager gelegen dal ligt, op een uitloper van het plateau dat in het westen gelegen is. In het oosten zijn de nog lager gelegen valleien van de Demer en de Wermbeek zichtbaar.

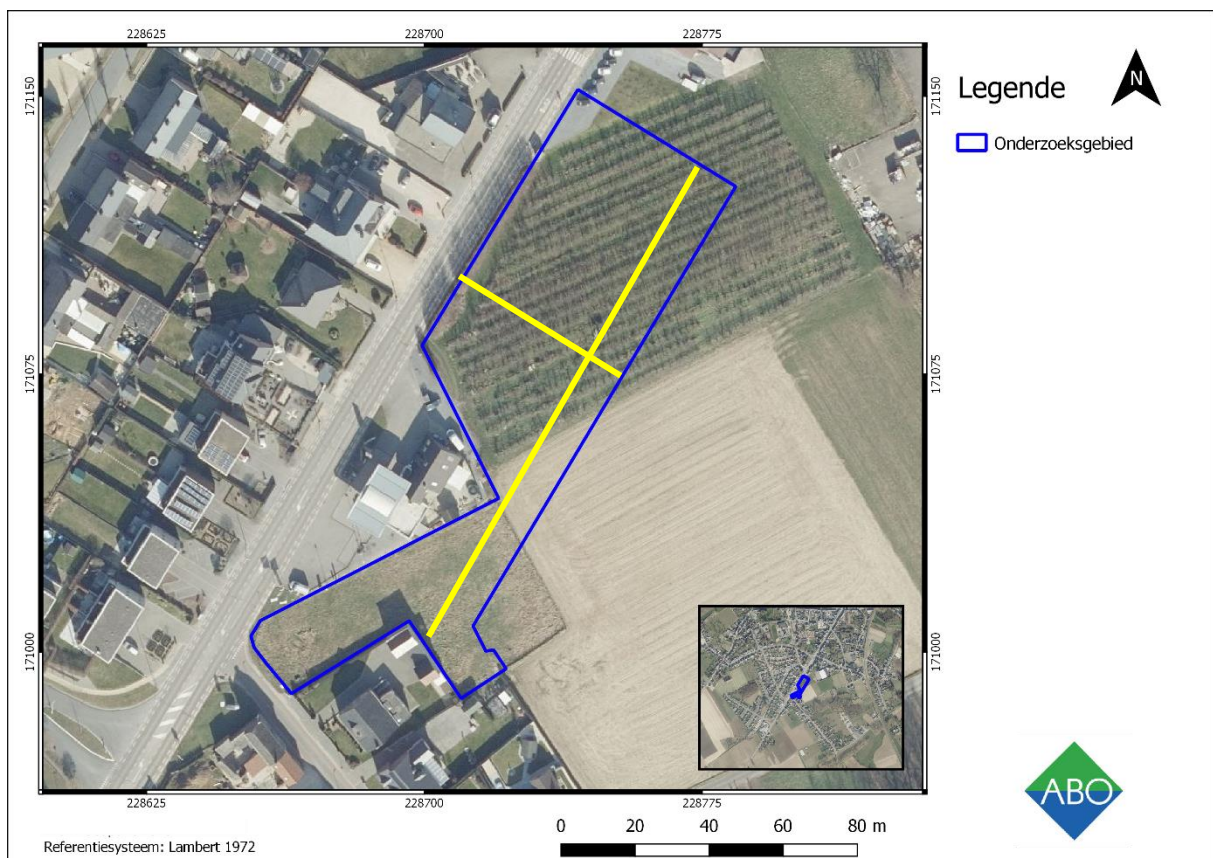

Figuur 13: DHM(vII) (1m) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: NGI, 2018).

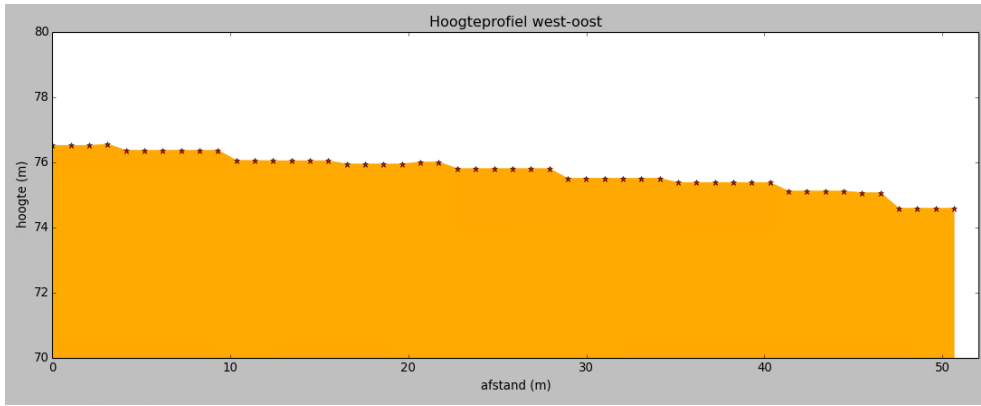
Op de detailopname van het DHMVII zijn hoogteverschillen waarneembaar. Het onderzoeksgebied zelf helt van westelijke (76,5 m TAW) naar oostelijke richting (75,4 m TAW). Het zuidelijke deel van het terrein heeft een TAW waarde van 75,7 m en het noordelijke gedeelte 74,0 m TAW. Deze schommelingen kunnen mogelijks in verband gebracht worden met sporen van het landbouwverkeer tussen de bomenrijen. De hillshadekaart (1m) bevestigt deze observatie. Er lopen ook parallelle greppels met een zuidwest-noordoostoriëntatie over de breedte van het terrein. Mogelijks werden deze aangelegd bij het planten van de fruitbomen voor de afwatering van het terrein. Er werd tevens gedacht aan gedempte proefsleuven in functie van archeologisch vooronderzoek omwille van de dimensies, de ligging en de inplanting van deze greppels. Er werden echter geen ontsloten gegevens teruggevonden van een archeologisch onderzoek m.b.t. het onderzoeksgebied. Tot slot is een verhoging te zien die van noord naar zuid over een noordoostelijk deel van het onderzoeksgebied loopt. Deze staat echter haaks op de natuurlijke glooiingen in het landschap, wat mogelijk wijst op een antropogene oorsprong (weg).

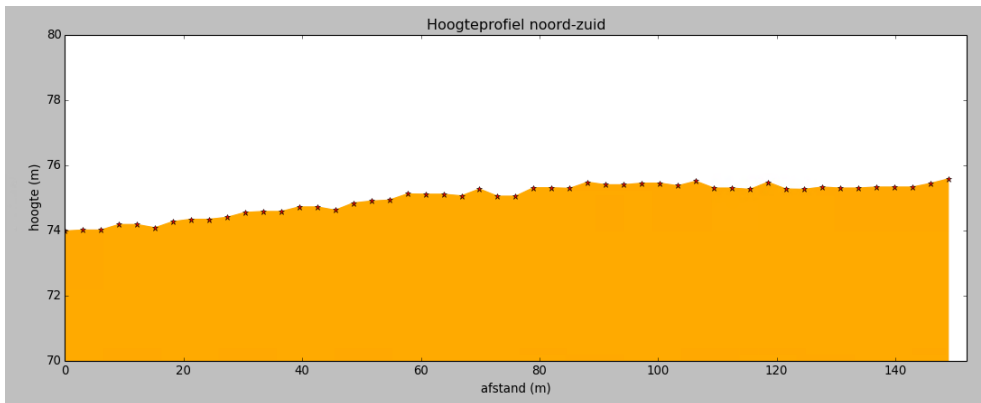
Figuur 14: DHM (ingezoomd) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: NGI, 2018).

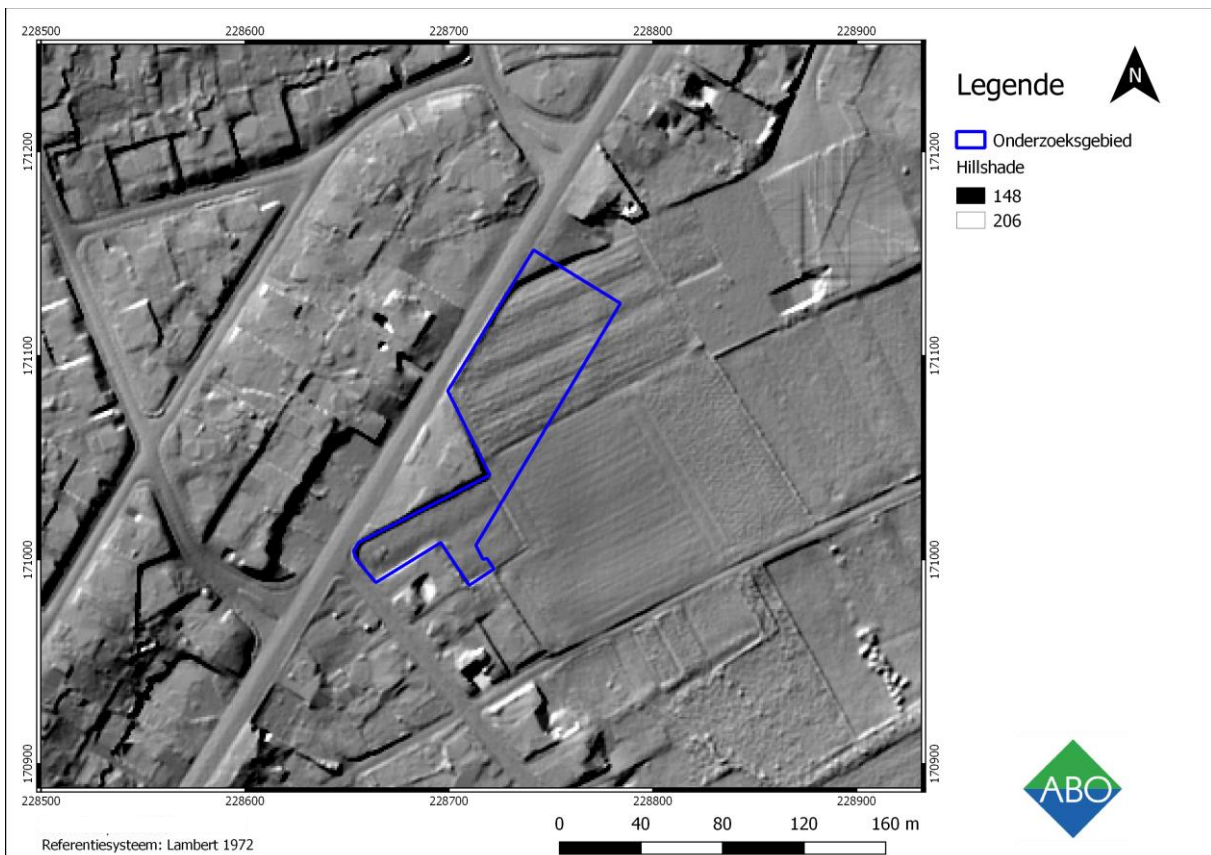
Figuur 15: Orthofoto met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw) en hoogteprofielen (geel). (Bron: Geopunt, 2018).

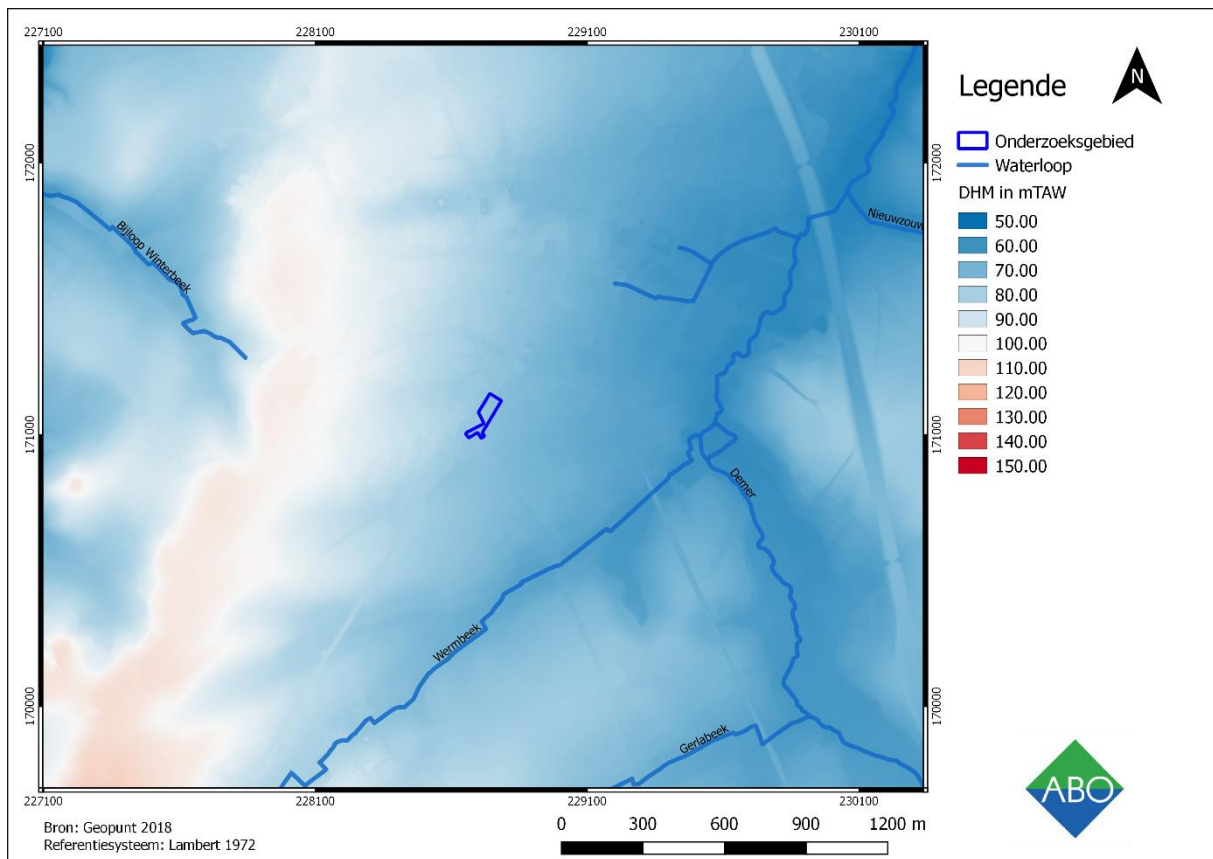
Figuur 16: Hoogteprofiel west - oost (bron: Geopunt, 2018)

Figuur 17: Hoogteprofiel noord – zuid (bron: Geopunt, 2018)

Figuur 18: Hillshade kaart (1:2000) met het onderzoeksgebied (blauw) (bron: Geopunt, 2018)

Figuur 19: DMH met overzicht van verscheidene waterlopen in nabije omgeving van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: NGI en Geopunt, 2018).

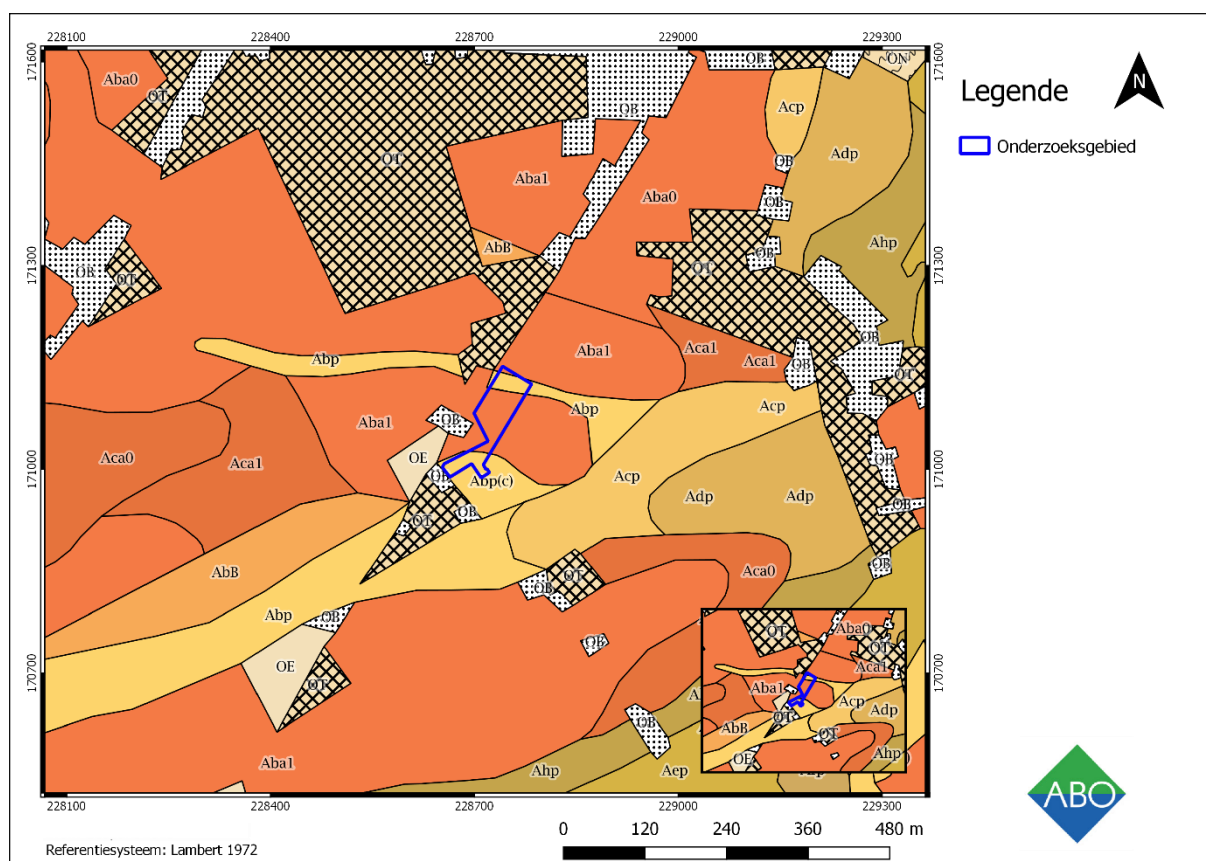
Zoals eerder vermeld, zijn er een aantal waterlopen op te merken in de nabije omgeving van het onderzoeksgebied waaronder de Winterbeek (westen), de Demer (oosten) en de Wermbeek (zuidoosten). Nabij deze waterlopen zijn er enkele locaties die een zeker potentieel voor steentijdsites met zich meedragen, bijvoorbeeld in de vallei of op het plateau. Het onderzoeksgebied heeft, gezien de grotere afstand tot de waterlopen, daarom ook minder potentieel voor het aantreffen van steentijd materiaal.

3.2 BODEMKUNDIGE SITUERING

3.2.1 BODEMKAART

Het onderzoeksgebied wordt gekenmerkt door het bodemtype **Abp(c)** en **Aba1**. De scheidingslijn tussen deze bodemtypes komt grotendeels overeen met de scheiding tussen het hogere plateau en de lagere vallei.

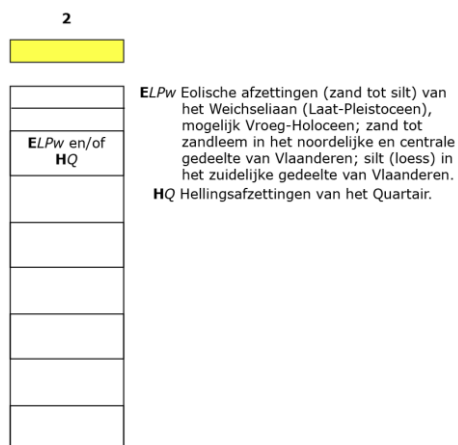
1. **Abp(c)** bodems kenmerken de lagere delen van het terrein. Het zijn droge leembodems zonder profielontwikkeling die voorkomen in colluviale droge leemdepressies. Deze gronden bestaan uit leemmateriaal geërodeerd van de hoger liggende plateau gronden. Volgens de bodemkaart zou er een natuurlijke afwateringsgeul lopen van west naar oost over het onderzoeksgebied. De geul kon echter niet op de hoogtemodellen worden herkend. Deze leverden daarentegen bewijs voor de intensieve akkerbouw die thans op het onderzoeksgebied plaatsvindt.
2. **Aba1** bodems kenmerken de hogere delen van het terrein. Het zijn droge leembodems die zich ontwikkelen in het Pleistocene lössdek, met een klei en sesquioxiden aangereikte textuur B-horizont onder de A-horizont. De leemlaag bevindt zich bovenop krijt- of mergellagen en is zeer waterdoorlatend. Mogelijks was het in het verleden ook een aantrekkingspunt wegens de goede eigenschappen van de ondergrond.

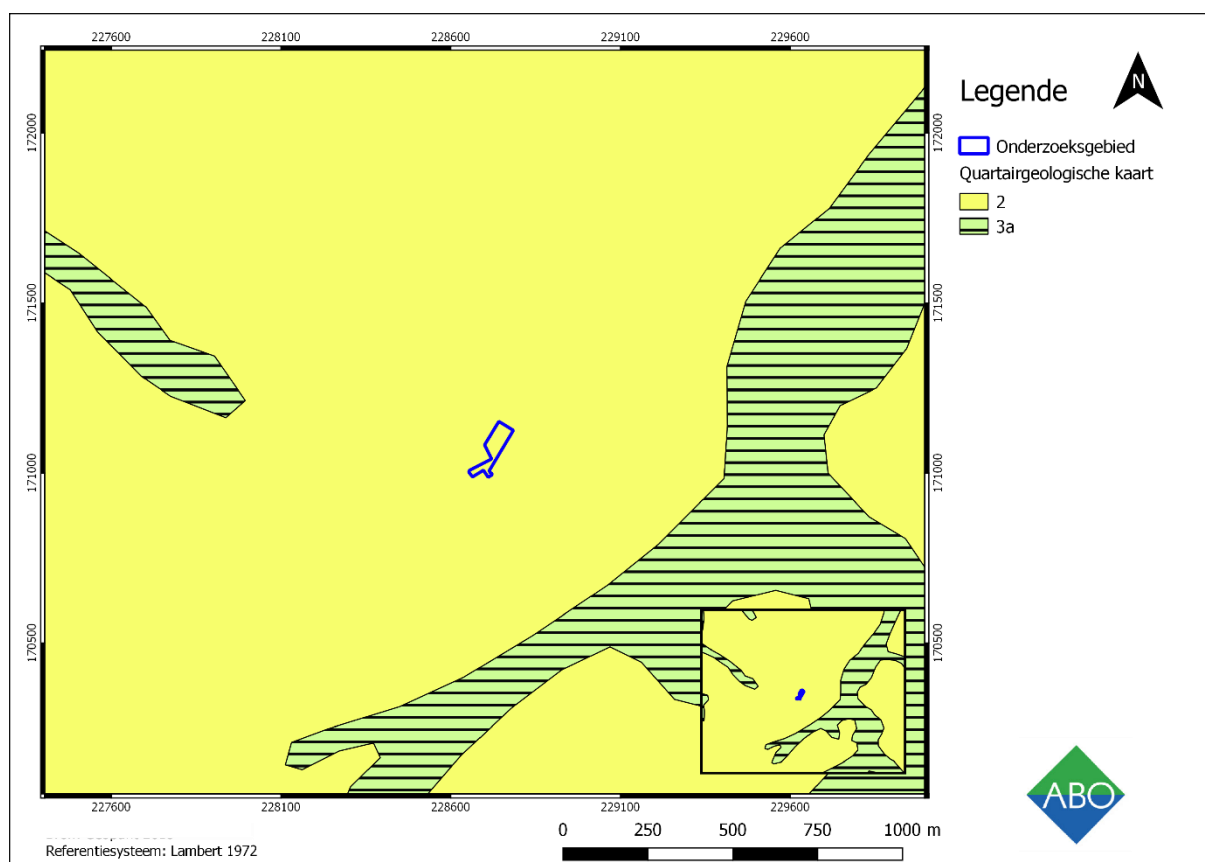
Figuur 20: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:6000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw) (bron: Geopunt, 2018)

3.2.2 QUARTAIRGEOLOGISCHE KAART

De Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het onderzoeksgebied bestaat uit eolisch zand en leem uit het Weichseliaan (ELpw). Er zijn geen Holocene en/of Tardiglaciale fluviatiele afzettingen (a) bovenop de Pleistocene sequentie (1) aanwezig. Tijdens de laatste ijstijd werd een grote hoeveelheid eolisch materiaal in de vorm van löss afgezet rechtstreeks op het tertiair substraat. Deze leemafzettingen hebben een dikte van ettelijke meters. In tegenstelling tot het Brabantse plateau hebben rivieren zich niet diep in het Henegouwse plateau ingesneden.

Figuur 21: Quartairgeologisch sequentie ter hoogte van het onderzoeksgebied. (Bron: Geopunt, 2018).

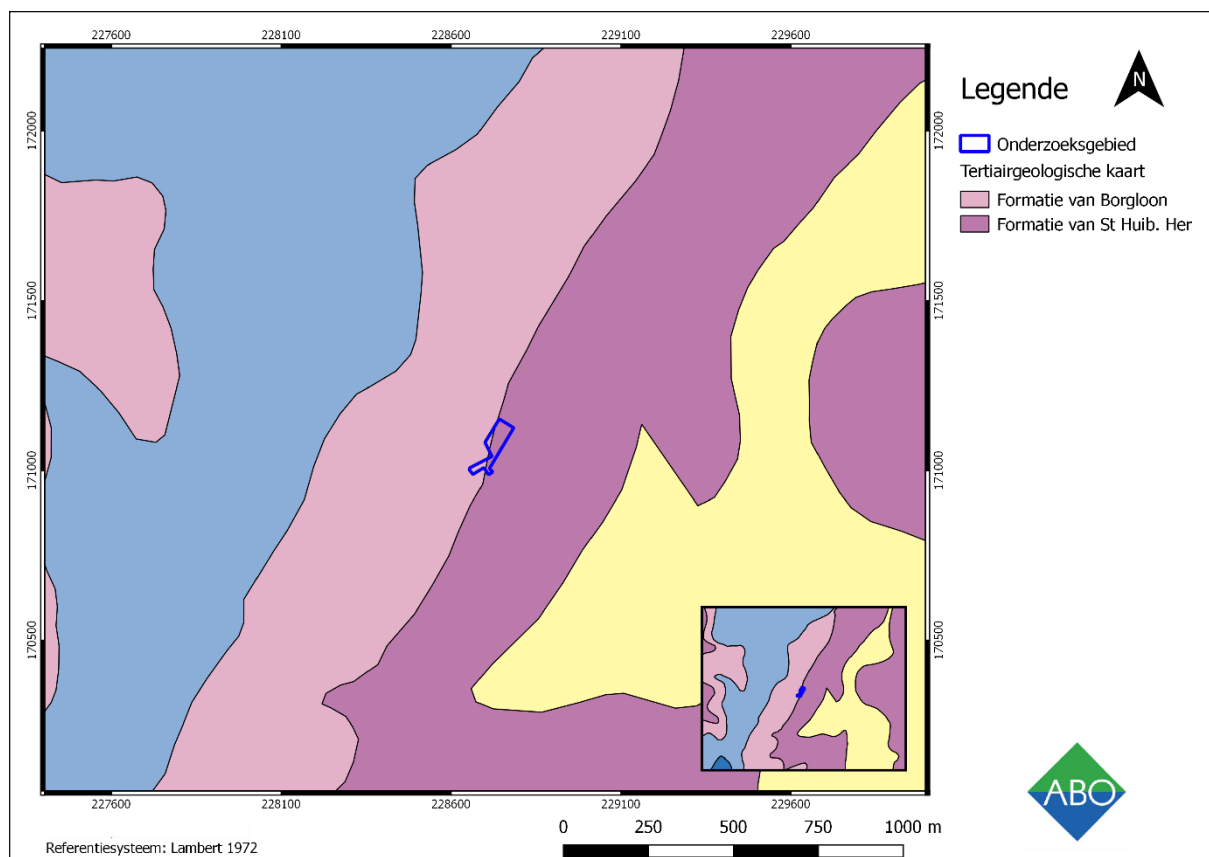
Figuur 22: Gedigitaliseerde quartairgeologische kaart (1:10.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied. (Bron: Geopunt, 2018).

3.2.3 TERTIAIRGEOLOGISCHE KAART

Op de tertiair geologische kaart is te zien dat het onderzoeksgebied grotendeels gelegen is ter hoogte van de Formatie van Sint Huibrechts-Hern. De Formatie van Sint Huibrechts-Hern (Laat-Priaboniaan tot Vroeg-Rupeliaan) bestaat uit zeer fijn, grijsgroen, kleihoudend zand dat glauconiethoudend en glimmerrijk is. De afzettingen zijn ongeveer 30 m dik. De formatie bestaat uit twee leden. Het Zand van Grimmertingen is meer kleilig en bevat glauconiet, mica's en fossielen. Daarbovenop ligt het Zand van Neerrepn, dat bestaat uit fijn gelaagd wit zand dat aan de basis vaak glauconiethoudend is.

In het westen bevindt het onderzoeksgebied zich ter hoogte van zwarte kleiafzettingen met schelpenresten van de Formatie van Borgloon.

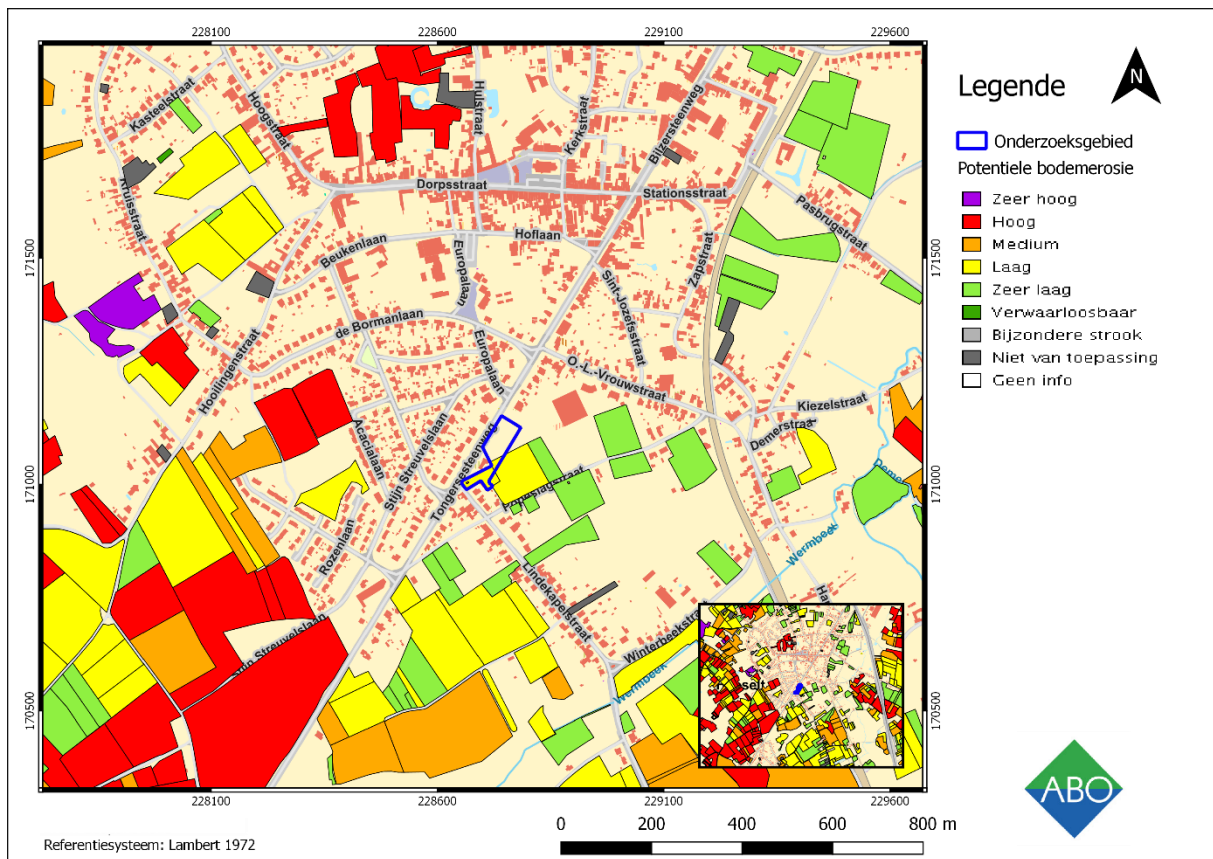
Figuur 23: Gedigitaliseerde tertiairgeologische kaart (1:1000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt, 2018).

3.2.4 BODEMEROSIEKAART

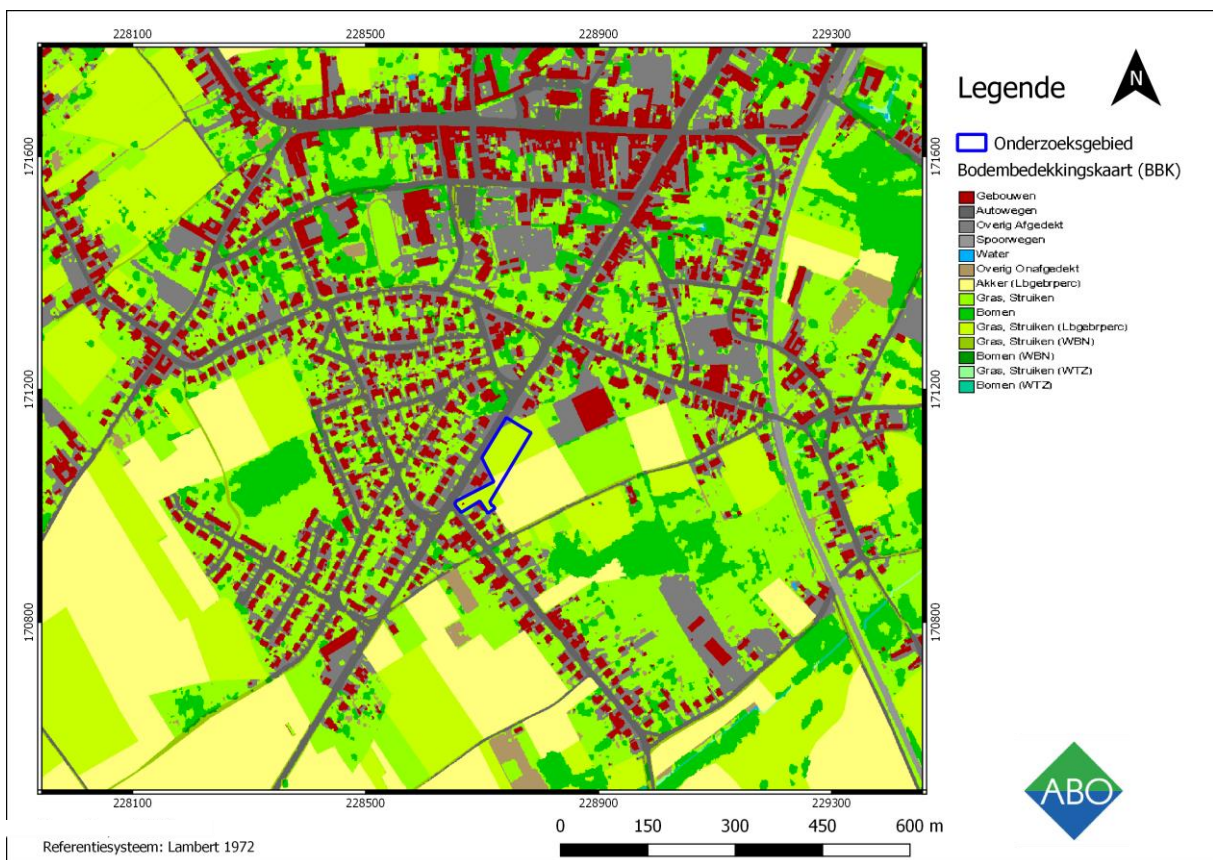
Er zijn geen volledige gegevens bekend omtrent de erosiegevoeligheid voor het onderzoeksgebied. De percelen in het zuiden vertonen een lage maar niet onbestaande erosiegevoeligheid. Percelen in de omgeving vertonen wel een eerder hoge erosiegevoeligheid.

3.2.5 BODEMBEDEKKINGSKAART

Het onderzoeksgebied heeft een groene of gele kleur op de bodembedekkingskaart, wat overeenkomt met gras, struiken of akkerland.

Figuur 24: Bodemerosiekaart (1:9000) met aanduiding van het onderzoeksgebied. (Bron: Geopunt, 2018).

Figuur 25: Bodembedekkingskaart (1:7000) met aanduiding van het onderzoeksgebied. (Bron: Geopunt, 2018).

4 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Geraadpleegde bronnen hoofdstuk 4 met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventarissen	
Inventaris archeologische zone	Buiten archeologische zone
Landschapsatlas	Niet van toepassing
Inventaris bouwkundig erfgoed	Relevant, cf. 4.2.1
Beschermde stads- en dorpsgezichten	Relevant, cf. 4.2.2
Bouwkundige gehelen	Niet van toepassing
Centraal Archeologische Inventaris	Relevant, cf. 4.2.3
Inventaris historische stadskern	Niet van toepassing
Inventaris gebieden waar geen archeologie te verwachten valt (GGA)	Niet van toepassing
Wereldoorlog relictten	Niet van toepassing
Cartografische bronnen	
Fricxkaart (ca. 1712)	Niet relevant, maar wel vermeld, cf. 4.3.1
Ferrariskaart (ca. 1771-1778)	Relevant, cf. 4.3.2
Atlas der Buurtwegen (ca. 1841)	Relevant, cf. 4.3.3
Vandermaelen kaarten (1846- 1854)	Relevant, cf. 4.3.4
Popp kaarten (1842-1879)	Niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied
Orthofoto's	Relevant

Figuur 26: Tabel met geraadpleegde bronnen.

4.1 HISTORISCH KADER

De geschiedenis van de gemeente Hoeselt kan reeds teruggekoppeld worden naar de Romeinse Tijd. Aan de hand van opgravingen, verscheidene vondsten en de positie ten opzichte van Tongeren, behoorde Hoeselt tot een belangrijke Romeinse en Gallo-Romeinse kolonie. Daarbij lag de gemeente aan een secundaire heirbaan, namelijk Tongeren-Nijmegen. Voor de Karolingische periode (8ste tot 10de eeuw) ontstond de zelfstandige moederparochie 'Hoeselt', waaruit er later 7 afhankelijke kerken ontstonden: Sint-Huibrechts-Hern, Vliermaal, Beverst, Romershoven, Schalkhoven, Werm en Althoeselt.

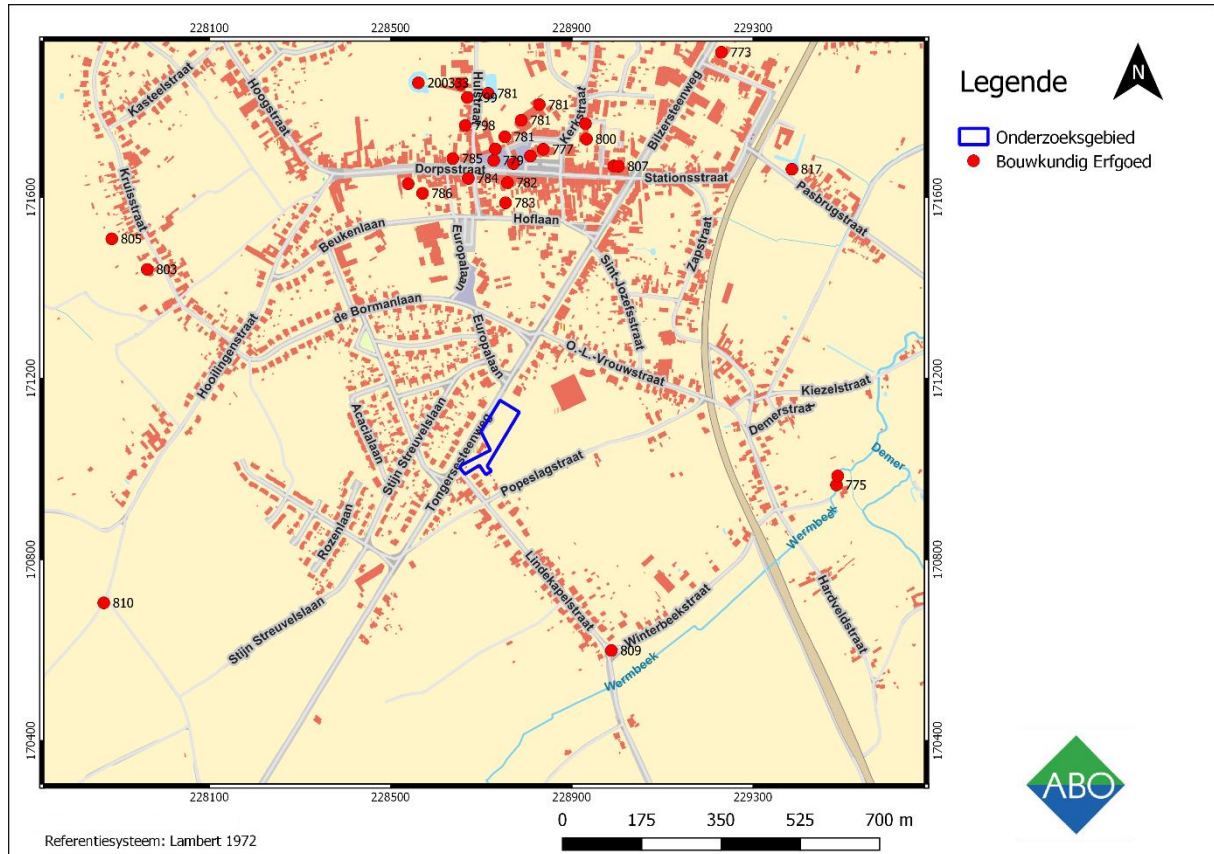
In het jaar 1066 werd Hoeselt (en al haar afhankelijkheden) geschonken aan het kapittel van de Onze-Lieve-Vrouwe-Kerk van Hoei door de prins-bisschop Theoduinus van Luik en werden de kapittelheren van Hoei de grote tiendheffers van Hoeselt. De eerste twee parochies die uiteindelijk zelfstandigheid hadden verworven in 1250 waren Sint-Huibrechts-Hern en Vliermaal. De andere afhankelijkheden werden pas omstreeks 1850 onafhankelijk verklaard.

Hoeselt maakte deel uit van het Koninklijke Frankische kroongebied dat later een vrijgemaakte kerkelijke leen werd onder het onmiddellijke bestuur van de Luikse prins-bisschop. De driehoekige vorm van het dorpscentrum van Hoeselt met motheuvel (10de eeuw) doet denken aan een typische oud Frankische inrichting. De oudste akkers situeerden zich langsheen de zuidelijk gerichte hellingen. Omstreeks de 12de en 13de eeuw werd het bosrijke gebied rond Hoeselt verder gecultiveerd. Hoeselt vormde verder, binnen het Loonse grondgebied, een Luikse enclave waarbij het behoorde tot de ambt

en kwartier Haspengouw. De rechten waren vervolgens in bezit van de Bisschoppelijke Tafel, die in pand waren bij o.a. de landcommandeur van Alden Biesen (1619) en de familie de Moffarts (1706).¹

4.2 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

4.2.1 INVENTARIS BOUWKUNDIG ERFGOED

Figuur 27: Overzicht van alle meldingen uit de Inventaris Onroerend Erfgoed rondom het onderzoeksgebied. (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2018).

De inventaris bouwkundig erfgoed toont voor de directe omgeving van het onderzoeksgebied meerdere bouwkundige relictten. Het onderzoeksgebied bevindt zich immers aan een belangrijke secundaire heirbaan die in de Romeinse Tijd gebruikt werd. In de tabel hieronder worden de bouwkundige erfgoedlocaties in de omgeving opgesomd. De meest opmerkelijke locaties worden in detail besproken.

¹ Erfgoedbibliotheek van de Belgische gemeenten: Limburg blz. 177

IBE	Locatie	Omschrijving	Datering
775	Broekstraat 22, Hoeselt	Watermolen op de Demer, op de Ferrariskaart reeds gekend als 'Housselt Molen'	Eerste helft 17 ^{de} eeuw
809	Lindekapelstraat 67, Hoeselt	Bedevaartkapel	Vierde kwart 17 ^{de} eeuw (mogelijks Gallo-Romeins)
810	Hooilingenstraat z.n., Hoeselt	Kalkstenen Kruis dat de dood herdenkt van Ghysbrecht Pauwels de Jonge	Derde kwart 16 ^{de} eeuw
803	Kruisstraat 27, Hoeselt	Dienstgebouw van hoeve	/
805	Kruisstraat 43, Hoeselt	Hoeve	/
787	Dorpsstraat 49, Hoeselt	Herenhoeve met herenboerenpark	Eerste helft 17 ^{de} eeuw
786	Dorpsstraat 47, Hoeselt	Stadshoeve	Tweede kwart 17 ^{de} eeuw
785	Dorpsstraat 35, Hoeselt	Onderwijsgebouw	Vierde kwart 19 ^{de} eeuw
784	Dorpsstraat 29, Hoeselt	Stadshoeve	Vierde kwart 19 ^{de} eeuw
783	Dorpsstraat 22, Hoeselt	Stadshoeve	Vierde kwart 19 ^{de} eeuw
782	Dorpsstraat 21, Hoeselt	Stadshoeve	Vierde kwart 19 ^{de} eeuw
781	Dorpsstraat 18, Hoeselt	Kasteel Burghof en park	Eerste kwart 17 ^{de} eeuw
798	Hulstraat 3, Hoeselt	Boerenburghuis	Derde kwart 19 ^{de} eeuw
799	Hulstraat 5-6, Hoeselt	Gesloten hoeve	17 ^{de} eeuw
200333	Hulstraat z.n., Hoeselt	De mot met gracht	14 ^{de} eeuw
777	Dorpsstraat z.n., Hoeselt	Parochiekerk Sint-Stephanus	10 ^{de} eeuw
778	Dorpsstraat z.n., Hoeselt	Oorlogsmonument	Interbellum
800	Kerkstraat 10, Hoeselt	Burgerhuis	Vierde kwart 19 ^{de} eeuw
802	Kerkstraat 11, Hoeselt	Pastorie en tuin van de Sint-Stephanuskerk	Tweede kwart 19 ^{de} eeuw
806	L. Lambrechtsstraat 23, Hoeselt	Stadshoeve	Vierde kwart 19 ^{de} eeuw
807	L. Lambrechtsstraat 24, Hoeselt	Stadshoeve	Vierde kwart 19 ^{de} eeuw
788	Gansterenstraat 43, Hoeselt	Kasteel Terwaart	Derde kwart 19 ^{de} eeuw
773	Bilzersteenweg 20, Hoeselt	Herenhuis van 1908 met tuin	Voor WO I
817	Pasburgstraat 1, Hoeselt	Kasteel Weyer en herenboerenpark	Tweede kwart 17 ^{de} eeuw

Figuur 28: Tabel met de locatie van het bouwkundig erfgoed in de omgeving.

Een eerste opmerkelijk erfgoed relict situeert zich ten zuidoosten op ca. 800 meter van het onderzoeksgebied en omvat een 17-eeuwse watermolen (ID. 775) op de Demer, die reeds op de Ferrariskaart wordt vermeld als 'Housselt Molen'. De molen fungeerde eerst als volmolen, later als graanmolen en raakte vervolgens in onbruik. De oudste kern van de molenaarswoning dateert eveneens uit de 17de eeuw.²

Figuur 29: Weergave van de molenaarswoning aan de Demer. (Bron: Geoportaal, 2018).

---

² <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/775>

Een tweede erfgoedrelict omvat de Lindekapel (ID. 809) en is gelegen op ca. 320 meter ten zuidoosten van het onderzoeksgebied aan de Lindekapelstraat nummer 67. De oorsprong van de kapel zou mogelijk gaan tot 13de eeuw, waarbij het zou gefungeerd hebben als eerste statie bij een kruisprocessie. Daarnaast kan de plaatsnaam 'Wilder' een afgeleide zijn van 'Villare', dat vervolgens wijst op een Gallo-Romeinse of Frankische Herenhoeve.

Figuur 30: Weergave van de Lindekapel aan de Lindekapelstraat. (Bron: Geoportaal, 2018).³

---

³ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/809>

Een ander interessant relict is een kalkstenen wegkruis (ID. 810) dat gesitueerd kan worden aan de Hooilingenstraat, ten westen van het onderzoeksgebied (ca. 550 meter). Het kruis werd opgericht ter ere van de dood van Ghysbrecht Pauwels de Jonge uit Alt-Hoeselt in 1567, die hoogstwaarschijnlijk gruwelijk werd vermoord door Ghielis van Heeze.⁴

Figuur 31: Kalkstenen wegkruis ter ere van Ghysbrecht Pauwels de Jonge. (Bron: Geoportaal, 2018).

Een vierde erfgoed relict (beschermd monument en stads-en dorpsgezicht) bevindt zich aan de Hulstraat op ca. 660 meter ten noorden van het onderzoeksgebied en omvat een goed bewaarde motte met (ring)gracht (ID. 200333). De motte dateert reeds van de 14de eeuw.⁵

Figuur 32: De motte met gracht daterende uit de 14de eeuw. (Bron: Geoportaal, 2018).

⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/810>

⁵ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/200333>

Een ander opmerkelijk bouwkundig erfgoedrelict (eveneens beschermd als monument en als stads- en dorpsgezicht) is de parochiekerk Sint-Stephanus (ID. 777), die zich aan de Dorpsstraat in het centrum van Hoeselt situeert. De kerk (onderste geleding van de toren) is opgebouwd in de 10de eeuw in een pre-romaanse stijl. In de 13de eeuw werden de twee bovenste geledingen toegevoegd in overgangsstijl en in de 16de eeuw bouwde men het schip. De uiteindelijke stijl van de kerk verwijst naar een romaanse en classicistische inkleding.⁶

Figuur 33: Parochiekerk Sint-Stephanus in het centrum van Hoeselt. (Bron: Geoportaal, 2018).

Een zesde vastgesteld bouwkundig erfgoedrelict is het Kasteel Weyer en Herenboerenpark (ID. 817) en situeert zich op ca. 880 meter ten noordoosten van het onderzoeksgebied. Het voormalige cijnsloft daterende uit de middeleeuwen werd reeds in 1324 vermeld, waarbij het toen aanvankelijk in eigendom was van de familie Van den Weyer of Du Vivier. De gebouwen dateren uit de 17de eeuw en het Herenboerenpark uit de 19de eeuw.⁷

⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/777>

⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/817>

Een voorlaatste erfgoedrelict (dat ook beschermd is als stads-en dorpsgezicht) situeert zich ten noorden op ca. 570 meter van het onderzoeksgebied nabij de Sint-Stephanuskerk en omvat Kasteel Burghof en het bijhorende park (ID. 781). Het kasteel dateert reeds uit de 14de eeuw en is opgericht in classicistische/neogotische stijl.⁸

Figuur 34: Weergave van Kasteel Burghof. (Bron: Geoportaal, 2018).

Een laatste erfgoedrelict is eveneens een beschermd stads- en dorpsgezicht en omvat een gesloten hoeve (ID. 799) ter hoogte van de Hulstraat nummer 5-6 ten noorden van het onderzoeksgebied (ca. 700 meter). De kern van de gesloten hoeve kan gedateerd worden rond de 17de eeuw en is eveneens afgebeeld op de Ferrariskaart.⁹

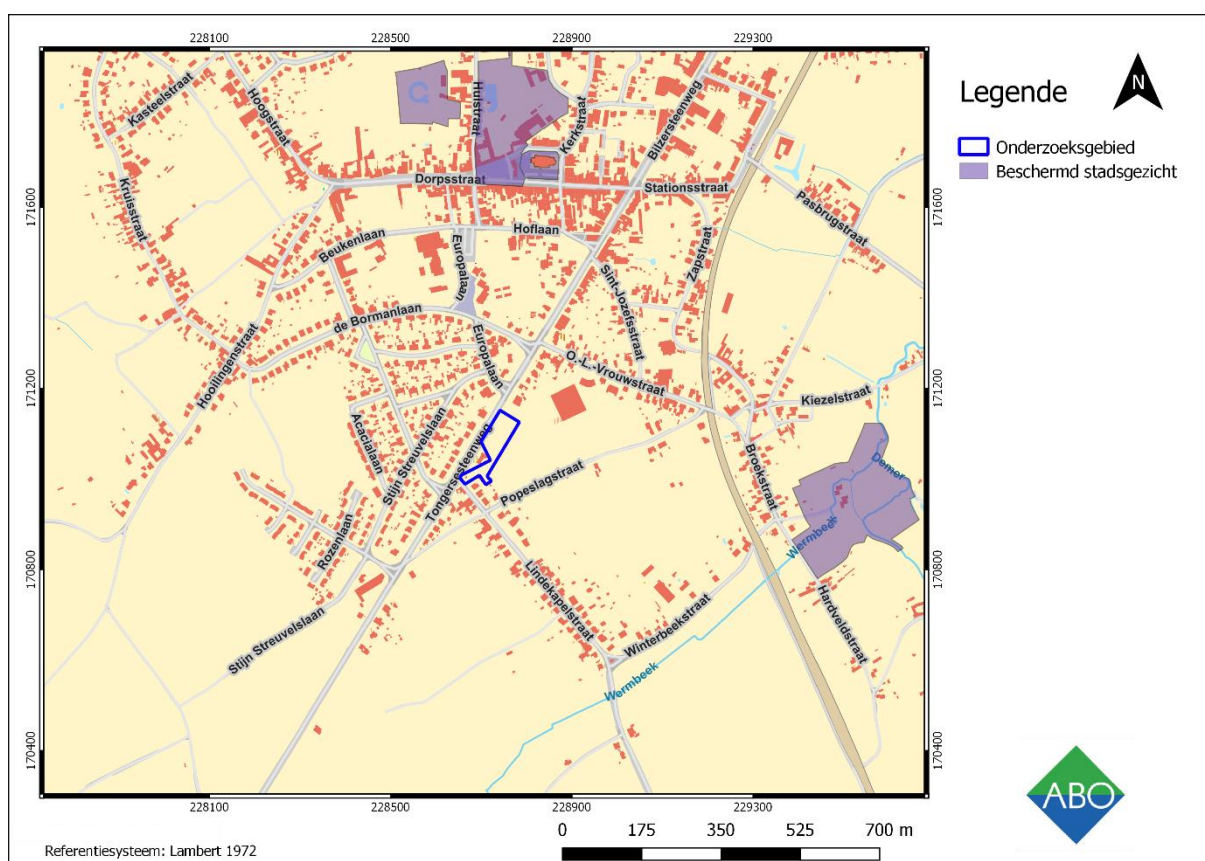

Figuur 35: Weergave van de gesloten hoeve aan de Hulstraat te Hoeselt. (Bron: Geoportaal, 2018).

⁸ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/781>

⁹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/799>

4.2.2 BESCHERMDE STADS- OF DORPSGEZICHTEN

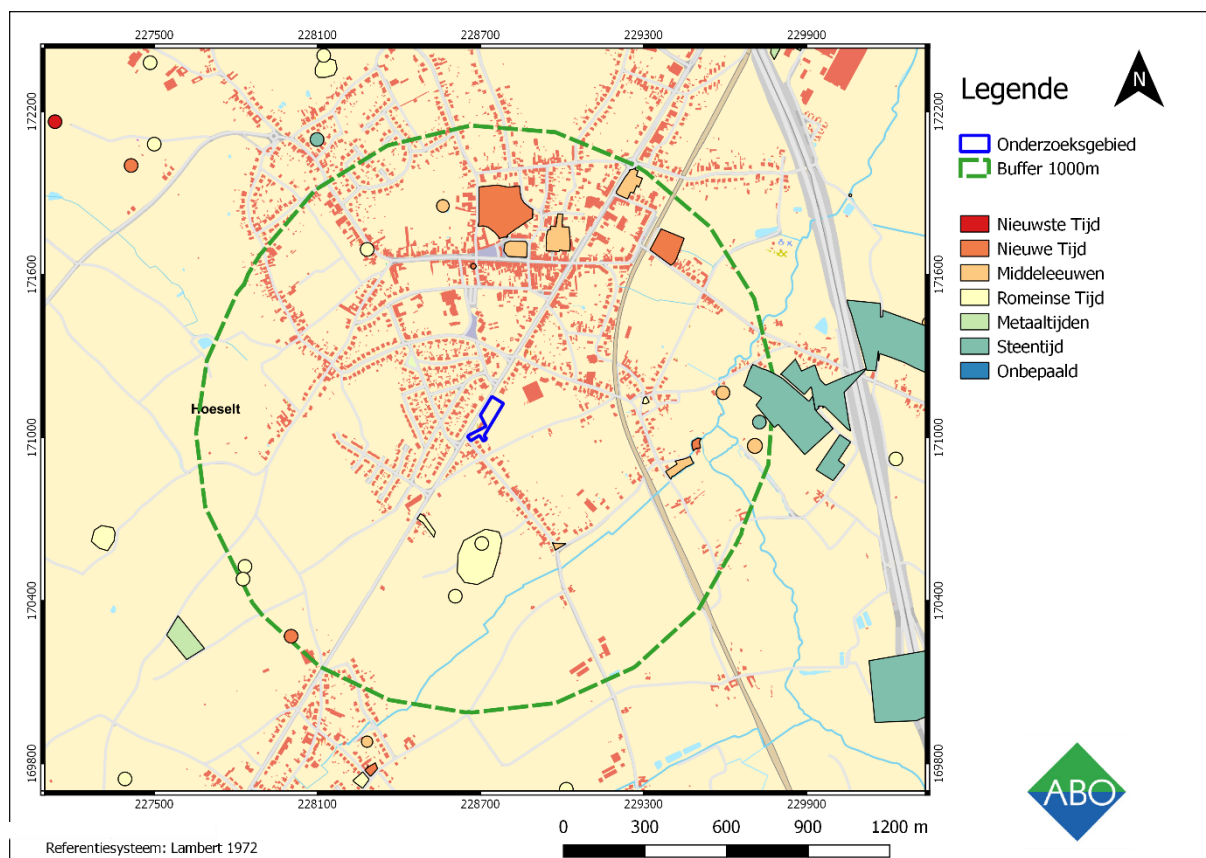
Figuur 36: Weergave van alle beschermde stads- en dorpsgezichten rondom het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2018).

In de directe omgeving van het onderzoeksgebied liggen meerdere beschermde stads- en dorpsgezichten. Het betreft een watermolen aan de Demer, Kasteel Burghof en park, een gesloten hoeve en een motte met ringgracht. Deze werden reeds bij het luik bouwhistorisch erfgoed besproken.

IBE	Locatie	Omschrijving	Datering
775	Broekstraat 22, Hoeselt	Watermolen op de Demer, op de Ferrariskaart reeds gekend als 'Houssel Molen'	Eerste helft 17 ^{de} eeuw
781	Dorpsstraat 18, Hoeselt	Kasteel Burghof en park	Eerste kwart 17 ^{de} eeuw
799	Hulstraat 5-6, Hoeselt	Gesloten hoeve	17 ^{de} eeuw
200333	Hulstraat z.n., Hoeselt	De mot met gracht	14 ^{de} eeuw

Figuur 37: Beschermde stadsgezichten.

4.2.3 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Figuur 38: Alle CAI-meldingen binnen een straal van 1000 m rondom het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2018).

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geeft voor een straal van 1.000 meter rond het onderzoeksgebied 19 archeologische vindplaatsen van artefacten uit de steentijd, (Gallo-)Romeinse Tijd, middeleeuwen en Nieuwe Tijd weer. De vindplaatsen komen over het hele gebied voor.

Het gebied kende continue bewoning vanaf de vroegste periodes. Zo gaat de bewoning in de ruimere omgeving terug tot 135.000 en 350.00 BP in zowel Nederland en Vlaanderen. Dankzij de vruchtbare bodem was er mogelijks vanaf de aankomst van de eerste landbouwgemeenschappen een continue menselijke aanwezigheid. De prehistorische meldingen bevinden zich nagenoeg allemaal in de omgeving van de Demer. Dit was duidelijk een geschikte locatie voor de toenmalige bewoners. Het onderzoeksgebied bevindt zich echter op een minder handige plaats, namelijk op een lager gelegen stuk land dat verder van water verwijderd is. De nabije aanwezigheid van het centrum van Hoeselt geeft ook een verklaring voor de vele meldingen uit de Romeinse periode, middeleeuwen en latere tijden in de omgeving.

CAI	Locatie	Omschrijving	Datering
700537	Tongersesteenweg, Hoeselt	Losse vondst uit metaal: bronzen Balsarium in de vorm van een schoen	Romeinse Tijd
152527	Lindekapelstraat, Hoeselt	Vondstconcentratie van bouwmetaal: dakpannen	Romeinse Tijd
700550	Lindekapelstraat, Hoeselt	Losse vondst uit aardewerk: zeepwaarscherven van 1 pot (doliumscherven)	Romeinse Tijd
159757	Lindekapelstraat, Hoeselt	Losse vondsten uit metaal (onbekend bronzen voorwerp) en munten (Romeinse)	Romeinse Tijd

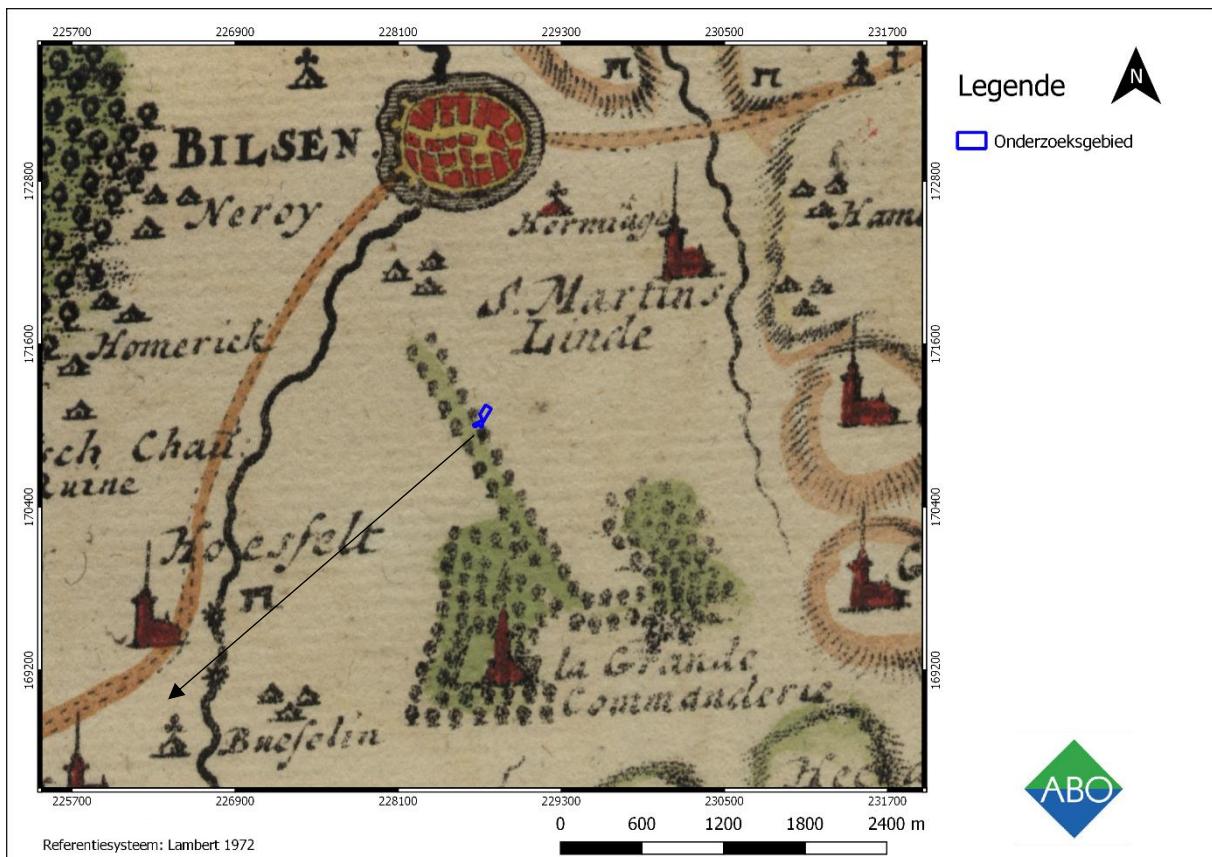
CAI	Locatie	Omschrijving	Datering
		follis, kon niet meer gedetermineerd worden)	
164312	Lindekapelstraat, Hoeselt	Kapel van de O.-L.-Vrouw: datering gaat mogelijks terug tot de 13 ^{de} eeuw, waarin de kapel zou gefungeerd hebben als eerst statie (bidplaats) bij kruisprocessies. Daarnaast kan de plaatsnaam 'Wilder' een afgeleide zijn van een Gallo-Romeinse of Frankische 'Villare' of herenhoeve.	(Late) Middeleeuwen
164318	Broekstraat, Hoeselt	Watermolen op de Demer. Is op de Ferrariskaart vermeld als 'Housselt Molen'	18 ^{de} eeuw
700536	Nabij Broekstraat, Hoeselt	Mogelijk slagveld in 1328	Late Middeleeuwen
212210	Broekstraat 7, Hoeselt	Vondstconcentratie van aardewerk in stortgrond: sigillata	Romeinse Tijd
55370	Pasbrugstraat, Hoeselt	Vondstconcentratie van lithisch materiaal	Mesolithicum
212211	Kieselstraat, Hoeselt	Losse vondst van organisch materiaal: benen gils	Middeleeuwen
55369	Pasbrugstraat, Hoeselt	Vondstenconcentratie van lithisch materiaal: Wommersomkwartsiet en silex	Mesolithicum
164322	Pasbrugstraat, Hoeselt	Alleenstaande site met walgracht: Kasteel Weyer, een herenhoeve uit 1641	16 ^{de} eeuw
212873	Bilzersteenweg, Hoeselt	Drie greppels met wit Maaslands aardewerk	Middeleeuwen
159393	Kerkstraat, Hoeselt	Vlakgraven: oriëntatie van de skeletten was oost-west en de bewaring van de beenderen was relatief goed. Daarbij werden er een aantal vondsten aangetroffen die in verband stonden met de graven, waaronder drie wandfragmenten van een Dressel 20 olijfolieamfoor (1 ^{ste} eeuw), een wandfragment van een beker met blauwgrijze engobe (3 ^{de} eeuw) en een aantal niet determineerbare scherven.	Vroeg Middeleeuws: Merovingische periode
164320	Dorpsstraat, Hoeselt	Parochiekerk Sint-Stephanus met bijhorende vlakgraven	Volle Middeleeuwen
164321	Hulststraat, Hoeselt	Versterking/waterburcht: Kasteel Burghof. Zogenaamde Bethaniatoren kon reeds gedateerd worden omstreeks 1622. De huidige omgrachting rondom de toren is een rest van vierkante omgrachting die nog aanwezig was in 1844. De afbraak van de structuur kan gesitueerd worden eind 19 ^{de} eeuw.	17 ^{de} eeuw
50167	Hulststraat, Hoeselt	Motte met gracht: er werden in de motte funderingen gevonden van een toevluchtstoren	Late Middeleeuwen: Mogelijks Karolingische oorsprong

CAI	Locatie	Omschrijving	Datering
52173	Hoogstraat 13, Hoeselt	Vondstconcentratie van munten uit Romeinse Tijd, volle (Brabantse penningen) en late middeleeuwen	Romeinse Tijd, Volle en Late Middeleeuwen
166305	Dorpsstraat, Hoeselt	Alleenstaande structuur: waterput. Omvat een oude ronde waterput uit mergel	17 ^{de} eeuw

Figuur 39: overzichtstabel CAI.

4.3 HISTORISCHE CARTOGRAFISCHE BRONNEN

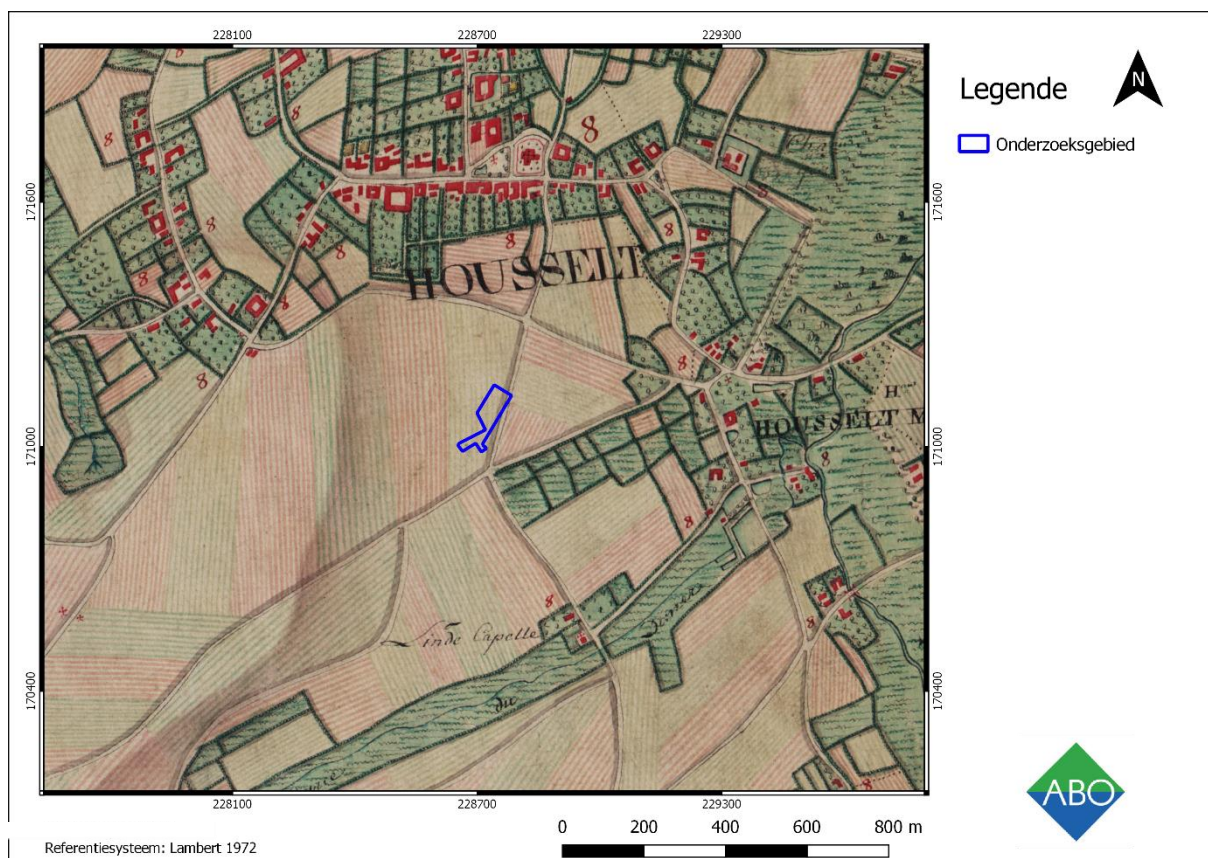
4.3.1 FRICXKAART (CA. 1712)

Figuur 40: Fricxkaart (1:30000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt, 2018).

De Fricxkaart vertoont het onderzoeksgebied ten noordoosten van 'Hoesfelt' nabij het huidige Martenslinde en een stuk ten zuiden van Bilzen. De historische kaart is echter niet gedetailleerd genoeg om concrete informatie te geven over het onderzoeksgebied zelf. Verder is ze niet juist gegeoreferent, waardoor het eigenlijke onderzoeksgebied zich ten zuidwesten van het geprojecteerde gebied zou moeten situeren.

4.3.2 FERRARISKAART (CA. 1771- 1778)

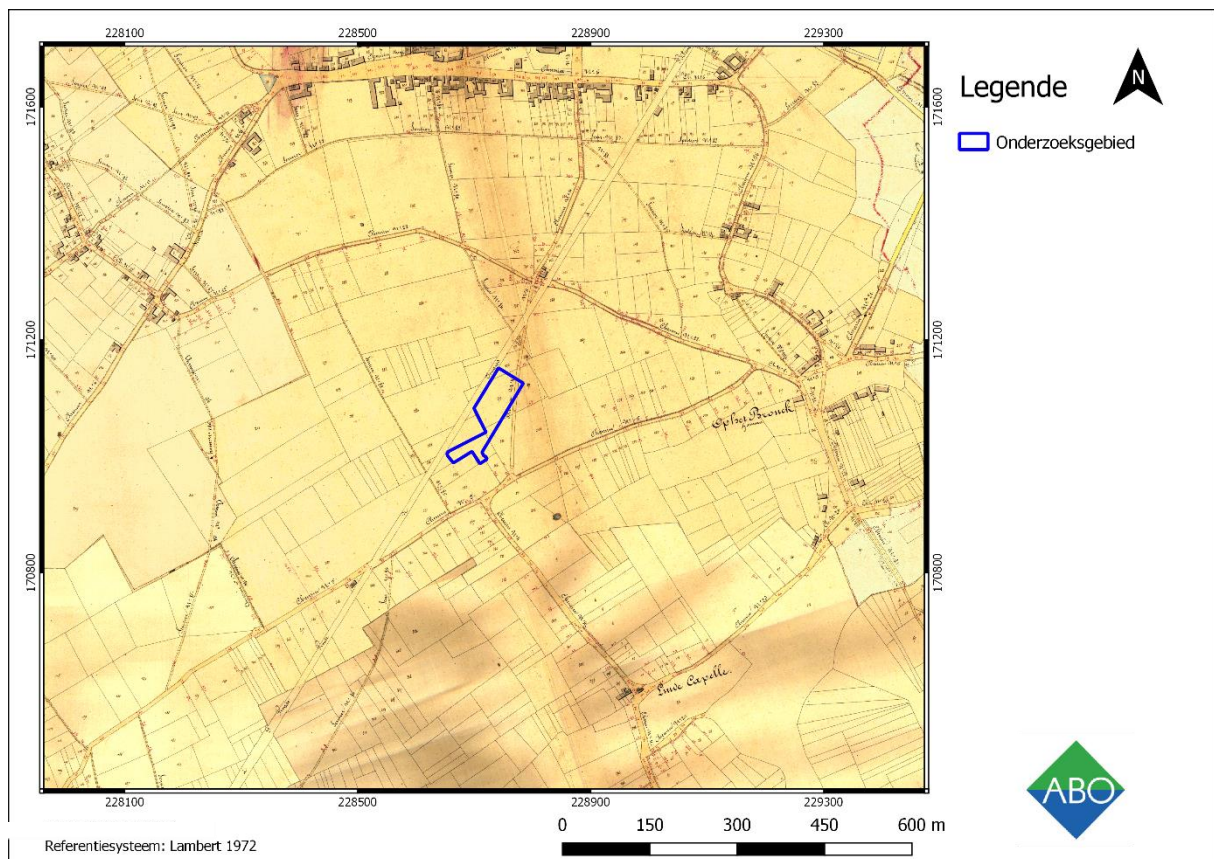
Figuur 41: Ferrariskaart (1:10000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt, 2018).

De Ferrariskaart toont het onderzoeksgebied ten zuiden van het centrum van 'Houselt' en ten noorden van het dorp 'Alt-Houselt' en 'Werm'. Het onderzoeksgebied zou volgens deze kaart deels gekruist worden door een weg die ook lichtjes zichtbaar is op de hillshadekaart. Uit de kaart blijkt ook dat de betrokken percelen van het onderzoeksgebied dienst deden als akkerland. Er is geen bebouwing zichtbaar.

Zoals eerder besproken is de Lindekapel of 'Linde Capelle' ten zuiden van het onderzoeksgebied weergegeven. Daarnaast zijn ook de 'Houselt Molen' in het oosten en de Sint-Stephanus kerk in het noorden weergegeven.

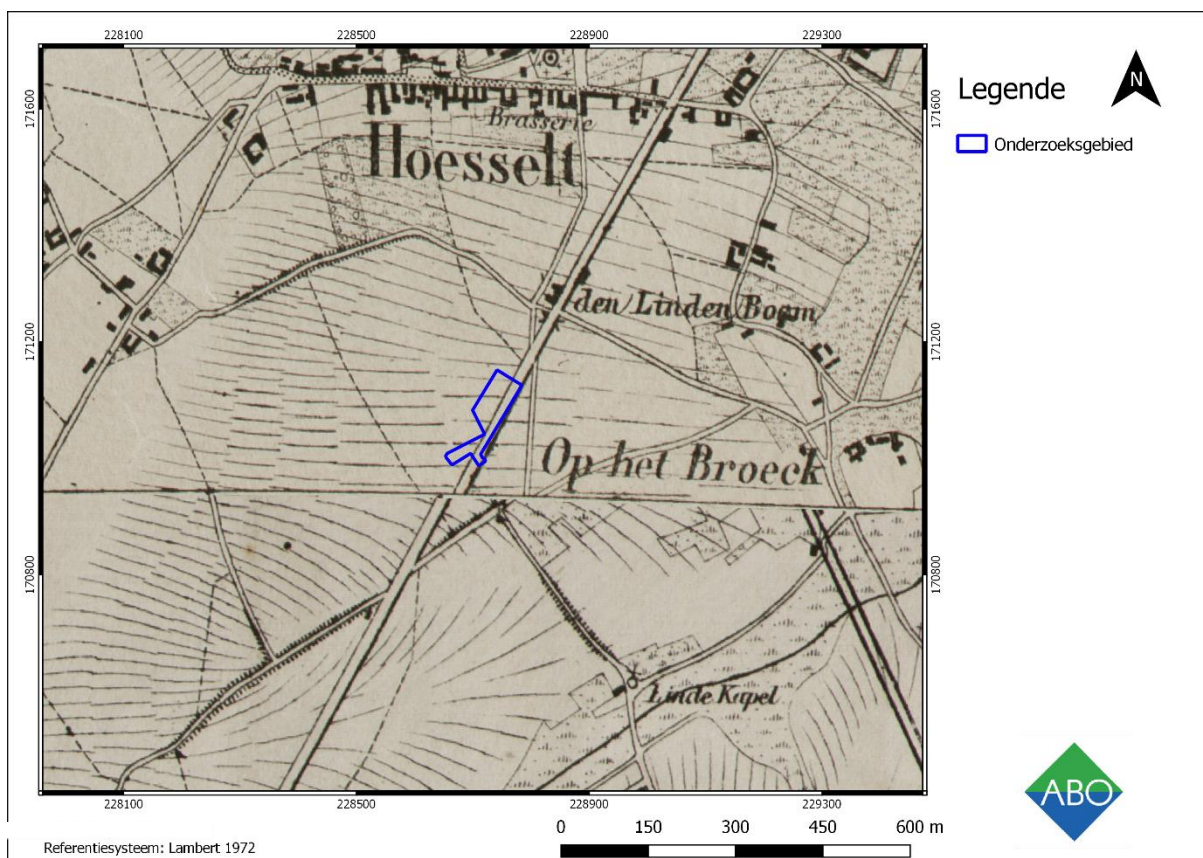
4.3.3 ATLAS DER BUURTWEGEN (CA. 1841)

Figuur 42: Atlas der Buurtwegen (1:7000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt, 2018).

De Atlas der Buurtwegen geeft het onderzoeksgebied weer aan de huidige Tongersesteenweg, maar de onbebouwde perceel worden nog steeds niet in hun huidige vorm afgebeeld. Daarbij wordt het gebied wederom door een andere straat doorkruist, zoals ook nu nog steeds zichtbaar op de hillshadekaart. 'Linde Capelle' is ook duidelijk afgebeeld.

4.3.4 VANDERMAELENKAART (ca. 1846-1854)

Figuur 43: Vandermaelenkaart (1:7000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (blauw) (bron: Geopunt, 2018)

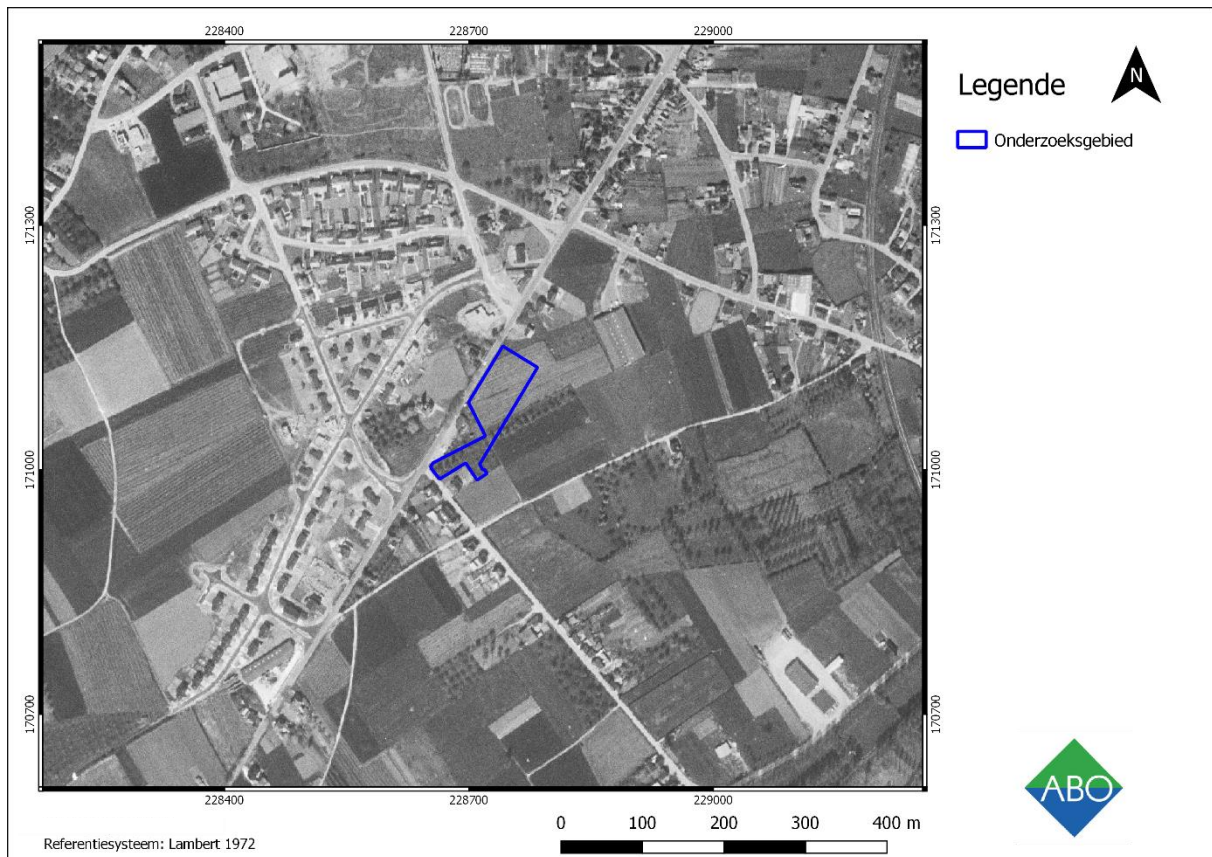
Het ziet er naar uit dat het onderzoeksgebied geen verandering weergeeft ten opzichte van de vorige historische kaart. Het perceel was nog steeds onbebouwd en in gebruik voor agrarische doeleinden. Wel wordt het gebied ineens doorkruist door de huidige Tongersesteenweg en een kleinere zijstraat. Mogelijks is deze kaart niet volledig juist gegeorefereneerd. Hoesselt zelf nam qua omvang niet toe en de bevolking concentreerde zich vooral nog steeds binnen de dorpskern.

4.3.5 POPPKAART (ca. 1842-1879)

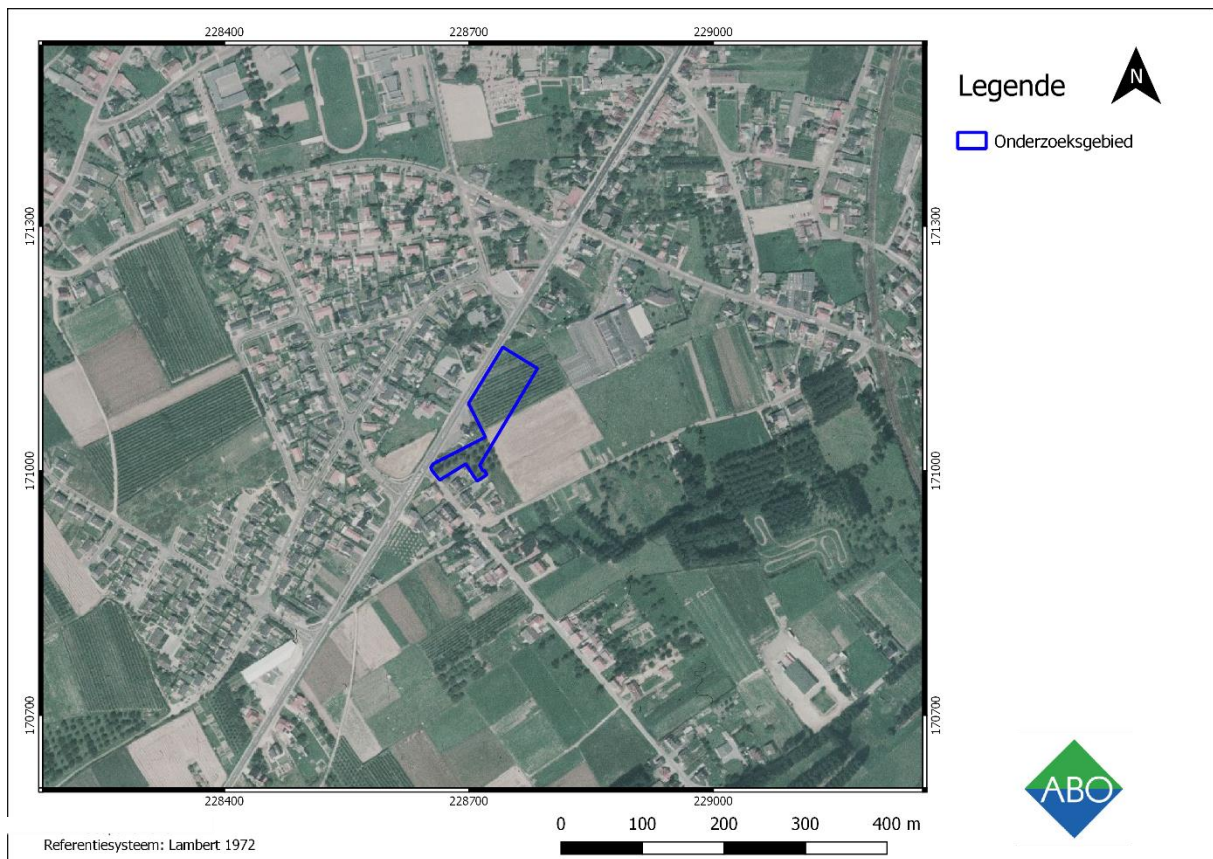
De Poppkaart is voor het onderzoeksgebied niet beschikbaar.

4.4 RECENTE LANDSCHAPSVERANDERINGEN

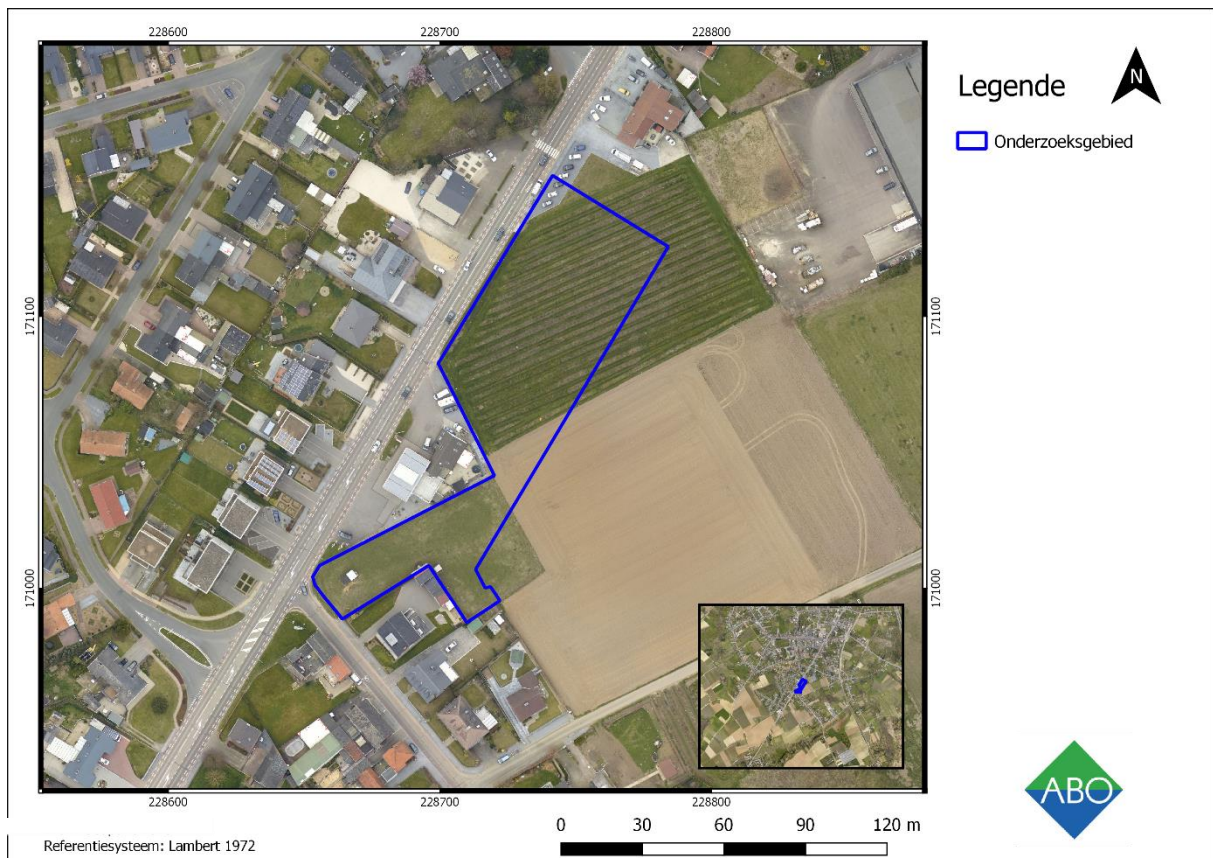
Op de luchtfoto van 1971 is de lintbebouwing langs de Tongersesteenweg duidelijk toegenomen, maar blijft het onderzoeksgebied gevrijwaard van bebouwing en bleef het in gebruik als agrarisch landschap. Eenzelfde tendens is merkbaar op de volgende luchtfoto van 1979-1990. Wederom is er toename van bebouwing merkbaar in de nabije omgeving van het onderzoeksgebied en bleef het perceel in gebruik voor landbouw. De meest recente luchtfoto vertoont nogmaals een extensie van de voorgaande luchtfoto's waarbij er meer lintbebouwing merkbaar is, het onderzoeksgebied geen bebouwing kent en nog steeds in gebruik is voor agrarische doeleinden.

Figuur 44: Kleinschalige orthofotomozaïek (1:5000) uit 1971 met weergave van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt, 2018).

Figuur 45: Kleinschalige orthofotomozaïek (1:5000) uit 1991 met weergave van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt, 2018).

Figuur 46: Grootschalige orthofotomozaïek uit 2015 met weergave van het onderzoeksgebied (blauw). (Bron: Geopunt, 2018).

5 BESLUIT

5.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Het bureauonderzoek had als doel een inschatting te maken van het archeologische potentieel ter hoogte van het onderzoeksgebied aan de Tongersesteenweg op basis van bestaande en ontsloten landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten in combinatie met de plannen geleverd door de opdrachtgever.

5.1.1 LANDSCHAPPELIJKE GEGEVENS

Het onderzoeksgebied is gelegen op het Haspengouws plateau in Droog Haspengouw dat vanouds bosarm was. Thans betreft het een open landschap.

Het droge karakter van dit gebied is vooral te wijten aan de poreuze krijtondergrond onder de lösslaag, wat waterdoorlatend werkt. Het verwachte bodemtype is dan ook een droge leembodem met textuur B horizont (**Aba1**). Er loopt van west naar oost een natuurlijke afwateringsgeul over het onderzoeksgebied die wordt gekenmerkt door een droge leembodem zonder profiel (**Abp**).

Deze geul kon echter niet op de hoogtemodellen worden herkend. Deze leverden daarentegen bewijs voor de intensieve akkerbouw die thans op het onderzoeksgebied plaatsvindt. Er staan namelijk diverse parallelle rijen fruitbomen op een van de percelen. Tussen deze rijen kunnen de sporen van landbouwverkeer worden herkend. Er lopen verder nog drie parallelle greppels over de percelen die vermoedelijk in de afwatering voorzien. Tot slot is er een centrale verhoging aanwezig die haaks op de natuurlijke glooiingen van het landschap staat en daarom mogelijk van antropogene oorsprong is. De erosiegevoeligheid van het onderzoeksgebied is laag, maar is niet onbestaande.

Uit het historische kaartenmateriaal kan worden afgeleid dat het gebied vanaf de tweede helft van de 18de eeuw als landbouwgebied in gebruik was. Daarnaast liep er mogelijk een kleine zijstraat van de (huidige) Tongersesteenweg door het onderzoeksgebied.

5.1.2 ARCHEOLOGISCHE GEGEVENS

In Hoeselt werden reeds indicaties voor menselijke activiteiten vanaf het Mesolithicum aangetroffen. Zo werd ook in de omgeving van het onderzoeksgebied een Mesolithische concentratie van lithisch materiaal (noordoosten) aangetroffen. Deze resten bevinden zich aan het water, in de vallei van de Demer. In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn er andere, meer geschikte, locaties voor het aantreffen van steentijdmateriaal, waardoor het potentieel op het onderzoeksgebied zelf eerder laag is. Romeinse resten werden dan weer voornamelijk aangetroffen in een brede zone ten zuiden en ten oosten van het onderzoeksgebied. Hoeselt was tevens gelegen aan een belangrijke secundaire (Gallo-)Romeinse heerbaan die bovendien ten westen van het onderzoeksgebied passeert. Er zijn verder sterke indicaties voor middeleeuwse sporen en structuren, waaronder de motte met gracht, de Sint-Stephanus kerk en de Linde kapel. De omgeving van het onderzoeksgebied kan bijgevolg als een aantrekkelijke plaats voor bewoning en andere menselijke activiteiten in het verleden beschouwd worden, vooral vanaf de Romeinse periode en middeleeuwen toen Hoeselt zich tot een dorpskern vormde.

5.2 INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

Deze archeologienota werd opgesteld door ABO nv naar aanleiding van bouwwerken ter hoogte van de Tongersesteenweg 58b te Hoeselt. Het doel van dit onderzoek is driedig. Ten eerste werd op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede werd nagegaan hoe goed deze archeologische resten zijn bewaard en in welke mate ze worden bedreigd door de geplande bouwwerken. Ten derde werd nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

Er wordt geoordeeld dat ter hoogte van het onderzoeksgebied een reëel archeologisch potentieel bestaat. Dit baseren wij op:

- a) Historisch en cartografisch bronnenmateriaal geeft aan dat het onderzoeksgebied vanaf de tweede helft van de 18de eeuw bijna volledig onbebouwd is gebleven (met uitzondering van de weg die het perceel eventueel doorkruist). Het was thans in gebruik als landbouwgebied.
- b) In de nabije omgeving van de onderzoeksgebied werden talrijke archeologische vindplaatsen uit de steentijd, Romeinse Tijd, middeleeuwen en Nieuwe Tijd aangetroffen. De prehistorische meldingen bevinden zich nagenoeg allemaal in de omgeving van de Demer. Dit was duidelijk een geschikte locatie voor de toenmalige bewoners. Het onderzoeksgebied bevindt zich echter op een minder handige plaats, namelijk op een laaggelegen stuk land dat verder van water verwijderd is. Hierdoor is er een lager potentieel voor steentijdmateriaal ter hoogte van het onderzoeksgebied, omdat er in de omgeving genoeg andere plaatsen zijn met een hoog potentieel. Voor de Romeinse Tijd, middeleeuwen en recentere tijden is er wel een hoog potentieel, gezien de nabijheid van de Hoeseltse dorpskern.
- c) De erosiegevoeligheid van de betrokken percelen is laag in vergelijking met de omgeving, hierdoor is de kans op intact archeologisch materiaal groter.

Over bijna het hele terrein worden echter verstoringen van het bodemarchief verwacht. De zone ter hoogte van de gebouwen wordt opgehoogd, waardoor er verstoring en compactie zal optreden. Dit is zeer nefast voor het eventueel aanwezige archeologische erfgoed. De funderingsplaat van de gebouwen zal ook 0,50 meter dik zijn. De paalfunderingen beslaan slechts 1% van de bouwoppervlakte en zijn dus niet erg bedreigend voor het bodemarchief, ondanks een diepte van 9,00 m-Mv. Voor de overige verhardingen rondom de gebouwen wordt een verstoringdiepte van 0,80 m-Mv verwacht. Ondanks dat het gebied in gebruik was als landbouwgebied met een verstoring van de toplaag als gevolg, is de geplande verstoringdiepte van 0,80 meter zeker genoeg om archeologisch interessante lagen aan te snijden. De bufferbekkens bereiken ook een diepte van respectievelijk 1,20 en 1,50 m-Mv.

Op basis van de bovenstaande argumenten kan gesteld worden dat het potentieel tot archeologische kennisvermeerdering reëel is. Het is echter noodzakelijk om de bewaringstoestand van het bodemarchief te evalueren. Er wordt bijgevolg **bijkomend vooronderzoek** voor het volledige terrein geadviseerd in de vorm van proefsleuven, dit omdat de bodem zeer waarschijnlijk goed bewaard is en het steentijdpotentieel eerder laag is. Aangezien het terrein thans in pachtgebruik is en het vooronderzoek niet kan worden uitgevoerd binnen het kader van de archeologienota, wordt het te volgen onderzoekstraject uitgeschreven in het programma van maatregelen.

6 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General director		07/11/2018
Toon Moeskops	Business Unit Manager		07/11/2018
Anouk van der Kelen	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		07/11/2018

7 BIBLIOGRAFIE

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2018: Hoeselt [online],
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/> (geraadpleegd op 6 augustus 2018).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2018 [online],
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/> (geraadpleegd op 6 augustus 2018).
- CadGIS 2018: Kadasterkaarten [online], http://ccff-test1.minfin.be/cadgisweb/?local=nl_BE
(geraadpleegd op 6 augustus 2018)
- Centrale Archeologische Inventaris: CAI 2018.
- DOV Vlaanderen Bodemverkenner 2018: Topografische kaarten [online],
<https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>
(geraadpleegd op 6 augustus 2018).
- Geopunt Vlaanderen 2018: Basiskaarten (Luchtfoto's, Stratenplan) [Online],
<http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 6 augustus 2018).
- Geopunt Vlaanderen 2018: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 6 augustus 2018).
- Inventarissen Onroerend Erfgoed 2018 (Bouwkundig erfgoed, Landschapsatlas, Wereldoorlogrelicten, Historische stadskern, Beschermd stads- of dorpsgezicht, Archeologische zone, Zone waar geen archeologie te verwachten valt) [Online], inventaris.onroerenderfgoed.be
(geraadpleegd op 6 augustus 2018).
- Nationaal Geografisch Instituut (NGI) 2018: Topografische kaart (1:10.000), [Online], www.ngi.be
(geraadpleegd op 6 augustus 2018).
- Vandenbergh, N. & F. Gullentops. 2001. Kaartblad 23. Toelichtingen bij de geologische kaart van België – Vlaams Gewest. Belgische Geologische Dienst en Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie. Brussel.
- Van Ranst E. & C. Sys. 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*. Laboratorium voor bodemkunde. Universiteit Gent: Gent.